

Generalna skupština

Distr.: Opšta
21. oktobar 2015.

Sedamdeseto zasjedanje

Tačke dnevnog reda 15 i 116

Rezolucija usvojena na Generalnoj skupštini 25. septembra 2015.

(bez konsultacija s Glavnim odborom [[A/70/L.1](#)])

70/1. Transformacija našeg sveta: Agenda za održivi razvoj do 2030. godine

Generalna skupština

usvaja sledeći dokument, nastao na samitu Ujedinjenih nacija za usvajanje razvojne agende posle 2015. godine:

Transformacija našeg sveta: Agenda za održivi razvoj do 2030. godine

Preambula

Agenda predstavlja plan delovanja u korist ljudi, planete i prosperiteta. Njen cilj je i da učvrsti svetski mir u uslovima veće slobode. Iskorenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući ekstremno siromaštvo, prepoznavamo kao najveći globalni izazov i nužan uslov održivog razvoja.

Ovaj plan će sprovoditi sve zemlje i sve zainteresovane strane, delujući u partnerstvu zasnovanom na saradnji. Rešeni smo da čovečanstvo oslobodimo tiranije siromaštva i nemaštine, kao i da izlečimo i zaštitimo našu planetu. Rešeni smo da preduzmemo smele korake ka preobražaju, preko potrebnom kako bi se svet preusmerio na put održivosti i otpornosti. Na početku ovog zajedničkog putovanja obećavamo da niko neće biti izostavljen.

Sedamnaest ciljeva održivog razvoja i 169 potciljeva koje danas objavljujemo pokazuju obim i ambiciju ove nove, univerzalne Agende. Oni treba da se nadovežu na Milenijumske ciljeve razvoja i dovrše ono što njima nije postignuto. Njihova svrha je ostvarivanje ljudskih prava za sve i postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja svih žena i devojčica. Ovi ciljevi i potciljevi su integrisani, međusobno nerazdvojni i ravnomerno obuhvataju tri dimenzije održivog razvoja: ekonomsku, društvenu i ekološku.

Ciljevi i potciljevi podstaci će delovanje u sledećih petnaest godina u oblastima od ključnog značaja za čovečanstvo i planetu.

Ljudi

Rešeni smo da okončamo siromaštvo i glad, u svim oblicima i dimenzijama, i da obezbedimo da sva ljudska bića mogu da ostvare svoj potencijal na dostojanstven i ravnopravan način u zdravom okruženju.

Planeta

Rešeni smo da zaštitimo planetu od degradacije, između ostalog, i održivom potrošnjom i proizvodnjom, održivim upravljanjem njenim prirodnim resursima i preduzimanjem hitnih aktivnosti u oblasti klimatskih promena, da bi se zadovoljile potrebe sadašnje i budućih generacija.

Prosperitet

Rešeni smo da obezbedimo da sva ljudska bića mogu da žive prosperitetan i ispunjen život i da se privredni, društveni i tehnološki napredak odvijaju u skladu s prirodom.

Mir

Rešeni smo da podstičemo mirna, pravedna i inkluzivna društva u kojima nema straha i nasilja. Ne može biti održivog razvoja bez mira, niti mira bez održivog razvoja.

Partnerstvo

Rešeni smo da za sprovođenje Agende mobilizujemo potrebna sredstva posredstvom obnovljenog Globalnog partnerstva za održivi razvoj, u duhu snažnije globalne solidarnosti, s posebnim akcentom na potrebe najsiromašnijih i najugroženijih, i uz učešće svih zemalja, svih zainteresovanih strana i svih ljudi.

Međusobna povezanost i integrisana priroda Ciljeva održivog razvoja od ključnog su značaja u nastojanju da se obezbedi ostvarenje nove Agende. Ako ostvarimo sve svoje ambicije iz Agende, životi svih ljudi biće daleko bolji, a naš svet će se promeniti nabolje.

Deklaracija

Uvod

1. Mi, šefovi država i vlada i visoki predstavnici, na sastanku u sedištu Ujedinjenih nacija, održanom od 25. do 27. septembra 2015. godine, u godini kada organizacija slavi sedamdesetu godišnjicu, usvojili smo danas nove globalne Ciljeve održivog razvoja.

2. U ime naroda kojima služimo, doneli smo istorijsku odluku o sveobuhvatnom, dalekosežnom skupu univerzalnih i transformativnih Ciljeva i potciljeva usmerenih ka ljudima. Obavezujemo se da ćemo neumorno raditi na potpunom sprovođenju ove agende do 2030. godine. Svesni smo da je iskorenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući ekstremno siromaštvo, najveći globalni izazov i nužan uslov održivog razvoja. Posvećeni smo postizanju održivog razvoja u tri njegove dimenzije – ekonomskoj, društvenoj i ekološkoj – na uravnotežen i integrisan način. Takođe ćemo nastaviti ostvarivanje Milenijumskih ciljeva razvoja, i težiti da dovršimo poslove koji su u okviru njih ostali nezavršeni.

3. Rešeni smo da, od danas do 2030. godine, svuda okončamo siromaštvo i glad, da se borimo protiv nejednakosti unutar zemalja i među njima, da gradimo mirna, pravedna i inkluzivna društva, da štitimo ljudska prava i promovišemo rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena i devojčica, kao i da obezbedimo trajnu zaštitu planete i njenih prirodnih resursa. Rešeni smo da stvorimo uslove za održiv, inkluzivan i kontinuiran privredni rast, zajednički prosperitet i dostojanstven rad za sve, uzimajući u obzir različite stepene razvijenosti i kapaciteta država.

4. Na početku ovog velikog zajedničkog putovanja obećavamo da niko neće biti izostavljen. Pošto smo svesni da je dostojanstvo ljudskog bića od suštinskog značaja, želimo da ciljevi i potciljevi budu ostvareni za sve države i narode i sve delove društva. Nastojaćemo da dopremo do onih koji su najdalje od onih na vrhu.

5. Po svom obimu i značaju ova agenda je bez presedana. Prihvatile su je sve zemlje i odnosi se na sve, uzimajući u obzir različite okolnosti, kapacitete i nivo razvoja u zemljama, uz poštovanje nacionalnih politika i prioriteta. Reč je o univerzalnim ciljevima i potciljevima koji se odnose na ceo svet, jednako na razvijene zemlje i na zemlje u razvoju. Ovi ciljevi i potciljevi integrisani su i nerazdvojivi, i ravnomerno obuhvataju tri dimenzije održivog razvoja: ekonomsku, društvenu i ekološku.

6. Ciljevi i potciljevi rezultat su intenzivnih javnih konsultacija i saradnje s civilnim društvom i drugim zainteresovanim stranama iz celoga sveta, gde je posebna pažnja posvećena glasovima najsiromašnijih i najugroženijih, a koje su trajale više od dve godine. Konsultacije su obuhvatile dragoceni rad Otvorene radne grupe Generalne skupštine za Ciljeve održivog razvoja, kao i Ujedinjenih nacija, čiji je generalni sekretar u decembru 2014. godine predstavio objedinjen izveštaj.

Naša vizija

7. Ovim ciljevima i potciljevima utvrđujemo izuzetno ambicioznu i preobražujuću viziju. Zamišljamo svet bez siromaštva, gladi, bolesti i nemaštine, u kojem će život napredovati. Zamišljamo svet bez straha i nasilja. Svet opšte pismenosti. Svet pravednog i univerzalnog pristupa kvalitetnom obrazovanju na svim nivoima, pristupa zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, u kojem je obezbeđeno fizičko, mentalno i socijalno blagostanje. Svet u kojem potvrđujemo svoju posvećenost ljudskom pravu na ispravnu vodu za piće i sanitarne uslove i u kojem je higijena poboljšana, u kojem ima dovoljno ispravne, pristupačne i kvalitetne hrane. Svet u kojem su ljudska naselja bezbedna, otporna i održiva, i u kojem je svima obezbeđen pristup pouzdanom i održivoj energiji, koju ljudi mogu sebi da priušte.

8. Zamišljamo svet univerzalnog poštovanja ljudskih prava i ljudskog dostojanstva, vladavine prava, pravde, jednakosti i bez diskriminacije, u kojem se poštuju rasa, etnička pripadnost i kulturna raznolikost, kao i svet jednakih mogućnosti za potpuno ostvarivanje ljudskih potencijala koje doprinose zajedničkom prosperitetu. Svet koji ulaže u svoju decu i u kojem svako dete raste u okruženju bez nasilja i iskorišćavanja. Svet u kojem svaka žena i devojčica uživa punu rodnu ravnopravnost i iz koga su uklonjene sve zakonske, društvene i ekonomske barijere za njihovo osnaživanje. Pravedan, pravičan, tolerantan, otvoren i društveno inkluzivan svet u kojem su zadovoljene potrebe najugroženijih.

9. Zamišljamo svet u kojem svaka zemlja beleži kontinuiran, inkluzivan i održiv privredni rast i nudi dostojanstven rad za sve. Svet u kojem su obrasci potrošnje i proizvodnje, i korišćenje svih prirodnih resursa – od vazduha do zemljišta, od reka, jezera i podzemnih izdaha do okeana i mora – održivi. Svet u kojem su demokratija, dobro upravljanje i vladavina prava, kao i podsticajno okruženje na državnom i međunarodnom nivou, od ključnog značaja za održivi razvoj, uključujući kontinuirani i inkluzivni privredni rast, društveni razvoj, zaštitu životne sredine i iskorenjivanje siromaštva i gladi. Svet u kojem su razvoj i primena tehnologije prilagodljivi, u kom se vodi računa o klimi i poštuje biodiverzitet. Svet u kojem čovečanstvo egzistira u skladu s prirodom, i u kojem su divlje vrste, kao i sva druga živa bića, zaštićeni.

Zajednički principi i opredeljenja

10. Nova Agenda se vodi ciljevima i načelima Povelje Ujedinjenih nacija, uključujući puno poštovanje međunarodnog prava. Temelji se na Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima¹, međunarodnim ugovorima o ljudskim pravima, Milenijumskoj deklaraciji² i ishodima Svetskog samita 2005. godine³. Agenda se oslanja i na druge instrumente, kao što je Deklaracija o pravu na razvoj⁴.

11. Potvrđujemo ishode svih najvažnijih konferencija i samita Ujedinjenih nacija, koji su postavili čvrste temelje za održivi razvoj i pomogli da se uobliči nova Agenda. Tu spadaju Deklaracija o životnoj sredini i razvoju iz Rija⁵, Svetski samit o održivom razvoju, Svetski samit za društveni razvoj, Program delovanja Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju⁶, Platforma za delovanje iz Pekinga⁷ i Konferencija Ujedinjenih nacija o održivom razvoju. Takođe potvrđujemo aktivnosti koje su usledile nakon ovih konferencija, uključujući rezultate Četvrte konferencije Ujedinjenih nacija o najmanje razvijenim zemljama, Treće međunarodne konferencije o malim ostrvskim državama u razvoju, Druge konferencije Ujedinjenih nacija o zemljama u razvoju bez izlaza na more i Treće svetske konferencije Ujedinjenih nacija o smanjenju rizika od katastrofa.

12. Potvrđujemo sva načela Deklaracije o životnoj sredini i razvoju iz Rija, uključujući, između ostalog, načelo zajedničke ali diferencirane odgovornosti, kako se navodi u načelu 7 Deklaracije.

13. Izazovi i opredeljenja prepoznati na ovim značajnim konferencijama i samitima međusobno su povezani i zahtevaju integrisana rešenja. Njihovo delotvorno rešavanje zahteva nov pristup. Održivi razvoj prepoznaje da su iskorenjivanje siromaštva u svim njegovim oblicima i dimenzijama, borba protiv nejednakosti unutar zemalja i među njima, očuvanje planete, stvaranje kontinuiranog, inkluzivnog i održivog privrednog rasta i podsticanje društvene inkluzije međusobno povezani i uzajamno zavisni.

¹ Rezolucija 217 A (III)

² Rezolucija 55/2

³ Rezolucija 60/1

⁴ Rezolucija 41/ 128, aneks

⁵ *Izveštaj s Konferencije Ujedinjenih nacija o životnoj sredini i razvoju, Rio de Janeiro, 3–14. juna 1992. godine*, tom I, *Rezolucije usvojene na Konferenciji* (publikacija Ujedinjenih nacija, br. E.93.I.8 i ispravka), Rezolucija 1, aneks I.

⁶ *Izveštaj s Međunarodne konferencije o populaciji i razvoju, Kairo, 5–13. septembra 1994. godine* (publikacija Ujedinjenih nacija, br. E.95.XIII.18), poglavlje I, Rezolucija 1, aneks.

⁷ *Izveštaj s Četvrte svetske konferencije o ženama, Peking, 4–15. septembra 1995. godine* (publikacija Ujedinjenih nacija, br. E.96.IV.13), poglavlje I, Rezolucija 1, aneks II.

Naš svet danas

14. Sastajemo se u vreme ogromnih izazova za održivi razvoj. Milijarde naših građana i dalje živi u siromaštvu i uskraćen im je dostojanstven život. Nejednakosti unutar zemalja i među njima sve su izraženije. Prisutne su ogromne razlike u mogućnostima, bogatstvu i moći. Rodna neravnopravnost i dalje je ključni izazov. Nezaposlenost, naročito nezaposlenost mladih, predstavlja veliki problem. Globalne zdravstvene pretnje, učestalije i intenzivnije prirodne katastrofe, sve rašireniji sukobi, nasilni ekstremizam, terorizam i prateće humanitarne krize, kao i prisilno raseljavanje ljudi, prete da ponište dobar deo napretka ostvarenog poslednjih decenija. Iscrpljivanje prirodnih resursa i negativni uticaji degradacije životne sredine, uključujući dezertifikaciju, sušu, degradaciju zemljišta, nedostatak slatke vode i gubitak biodiverziteta, dopunjuju i pogoršavaju spisak izazova s kojima se čovečanstvo suočava. Klimatske promene su jedan od najvećih izazova našeg vremena, i njihov negativan uticaj podriva sposobnost svih zemalja da postignu održivi razvoj. Povećanje globalne temperature, porast nivoa mora, zakiseljavanje okeana i drugi efekti klimatskih promena ozbiljno utiču na priobalna područja i priobalne zemlje čija je teritorija na niskoj nadmorskoj visini, uključujući brojne najmanje razvijene zemlje i male ostrvske države u razvoju. Ugrožen je opstanak mnogih društava, ali i bioloških sistema podrške životu na našoj planeti.

15. Međutim, ovo je i vreme izvanrednih prilika. Ostvaren je znatan napredak u rešavanju brojnih razvojnih izazova. Stotine miliona ljudi izašlo je iz ekstremnog siromaštva u prošloj generaciji. Pristup obrazovanju je u velikoj meri poboljšao, kako za dečake tako i za devojčice. Širenje informaciono-komunikacione tehnologije i globalna povezanost imaju veliki potencijal da ubrzaju ljudski napredak, da premoste digitalni jaz i da razviju društva znanja, kao što to imaju i naučno-tehnološke inovacije u različitim oblastima, od medicine do energetike.

16. Pre skoro petnaest godina predstavljeni su Milenijumski ciljevi razvoja, koji su obezbedili važan okvir za razvoj, i u velikom broju oblasti ostvaren je značajan napredak. Međutim, napredak je neujednačen, naročito u Africi, najmanje razvijenim zemljama, zemljama u razvoju bez izlaza na more i malim ostrvskim državama u razvoju, a za pojedine Milenijumske ciljeve razvoja i dalje nije ostvaren odgovarajući napredak, naročito one koji se odnose na zdravlje majki, novorođenčadi i dece, kao i reproduktivno zdravlje. Potvrđujemo posvećenost punoj realizaciji svih Milenijumskih ciljeva razvoja, uključujući one u kojima nije ostvaren odgovarajući napredak, a posebno pružanjem usmerene i veće podrške najmanje razvijenim zemljama i drugim zemljama u posebnim situacijama, u skladu sa odgovarajućim programima podrške. Nova Agenda se nadovezuje na Milenijumske ciljeve razvoja s namerom da dovrši ono što njima nije postignuto, naročito kada je reč o pomoći najugroženijima.

17. Svojim opsegom, u svakom slučaju, okvir koji danas objavljujemo seže mnogo dalje od Milenijumskih ciljeva razvoja. Pored permanentnih razvojnih prioriteta, kao što su iskorenjivanje siromaštva, zdravlje, obrazovanje i prehrambena bezbednost i ishrana, njime se utvrđuje širok spektar ekonomskih, društvenih i ekoloških ciljeva. Ovaj okvir takođe obećava mirnija i inkluzivnija društva i, što je veoma bitno, definiše alate za implementaciju toga. Kao odraz integrisanog pristupa za koji smo se odlučili, svi novi Ciljevi i potciljevi duboko su međusobno povezani i sadrže elemente koji se odnose na više njih.

Nova Agenda

18. Danas objavljujemo 17 Ciljeva održivog razvoja sa 169 povezanih potciljeva, koji su integrisani i nerazdvojni. Nikada se ranije svetski lideri nisu obavezali na zajedničko delovanje i pregnuće u pogledu toliko široke i univerzalne strateške agende. Zajedno započinjemo put ka održivom razvoju i kolektivno se posvećujemo postizanju globalnog razvoja i saradnje u kojoj su „svi na dobitku“, a koja može doneti ogromne koristi svim zemljama i svim delovima sveta. Potvrđujemo da svaka država ima i da će slobodno uživati pun trajan suverenitet nad svim svojim bogatstvima, prirodnim resursima i ekonomskim aktivnostima. Sprovodićemo Agendu u korist svih, današnje generacije i budućih generacija. Time potvrđujemo posvećenost međunarodnom pravu i ističemo da će se Agenda sprovoditi u skladu s pravima i obavezama država prema međunarodnom pravu.

19. Potvrđujemo značaj Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, kao i drugih međunarodnih instrumenata koji se odnose na ljudska prava i međunarodno pravo. Ističemo odgovornost svih država da, u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija, poštuju, štite i promoviraju ljudska prava i osnovne slobode za sve, bez ikakve razlike po osnovu rase, boje kože, pola, jezika, veroispovesti, političkog ili drugog opredeljenja, nacionalnog ili društvenog porekla, imovinskog stanja, rođenja, invaliditeta ili nekog drugog statusa.

20. Postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje žena i devojčica predstavljaće ključan doprinos napretku po svim Ciljevima i potciljevima. Ostvarivanje punog ljudskog potencijala i održivog razvoja nije moguće ako se jednoj polovini čovečanstva i dalje uskraćuju puna ljudska prava i mogućnosti. Žene i devojčice moraju imati jednak pristup kvalitetnom obrazovanju, ekonomskim resursima i učešću u političkom životu, kao i jednake mogućnosti kao muškarci i dečaci u pogledu zapošljavanja, preuzimanja vodećih uloga i odlučivanja na svim nivoima. Radićemo na znatnom povećanju ulaganja kako bi se premostio jaz između rodova i ojačala podrška institucijama u pogledu rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Svi oblici diskriminacije i nasilja nad ženama i devojčicama biće eliminisani, uz angažovanje i muškaraca i dečaka. Sistematsko uvođenje rodne perspektive u sprovođenje Agende od ključnog je značaja.

21. Novi Ciljevi i potciljevi stupiće na snagu 1. januara 2016. godine, i usmeravaće odluke koje ćemo donositi u sledećih petnaest godina. Svi ćemo raditi na sprovođenju Agende u svojim zemljama i na regionalnom i globalnom nivou, uzimajući u obzir različite okolnosti, kapacitete i stepene razvoja u zemljama i poštujući nacionalne politike i prioritete. Poštovaćemo prostor država da slobodno sprovedu sopstvene politike u postizanju kontinuiranog, inkluzivnog i održivog privrednog rasta, naročito država u razvoju, uz istovremeno poštovanje relevantnih međunarodnih pravila i obaveza. Uviđamo, takođe, značaj regionalnih i podregionalnih dimenzija, regionalne ekonomske integracije i uzajamnog povezivanja u održivom razvoju. Regionalni i podregionalni okviri mogu da olakšaju delotvorno pretakanje politika održivog razvoja u konkretne aktivnosti na nacionalnom nivou.

22. U svojoj težnji ka postizanju održivog razvoja svaka zemlja se suočava sa specifičnim izazovima. Najugroženije zemlje – posebno afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more i male ostrvske države u razvoju – zaslužuju posebnu pažnju, kao i zemlje u kojima su sukobi u toku ili su nedavno prestali. Ozbiljni izazovi postoje i u mnogim zemljama sa srednjim nivoom dohotka.

23. Ljudi koji su ugroženi moraju biti osnaženi. U one čijim se potrebama Agenda bavi spadaju sva deca, mladi, osobe sa invaliditetom (od kojih više od 80 odsto živi u siromaštvu), osobe koje žive sa HIV-om / oboleli od side, starije osobe, autohtoni narodi, izbeglice i interno raseljene osobe i migranti. Rešeni smo da preduzmemo dalje delotvorne mere i radnje, u skladu s međunarodnim pravom, da se uklone prepreke i ograničenja, ojača podrška i zadovolje posebne potrebe ljudi koji žive u područjima pogođenim složenim humanitarnim situacijama i područjima pogođenim terorizmom.

24. Predani smo u nameri da se okonča siromaštvo u svim njegovim oblicima i dimenzijama, uključujući iskorenjivanje ekstremnog siromaštva do 2030. godine. Svi ljudi moraju postići osnovni životni standard, između ostalog, i putem sistema socijalne zaštite. Takođe smo odlučni da se okonča glad, i da se kao prioritet postigne prehrambena bezbednost, te da se stane na kraj svim oblicima neuhranjenosti. U tom smislu, potvrđujemo značajnu ulogu i inkluzivni karakter Komiteta za svetsku sigurnost hrane i pozdravljamo Deklaraciju o ishrani i Okvir za delovanje iz Rima⁸. Opredelićemo sredstva za razvoj ruralnih područja i održivu poljoprivredu i ribarstvo, podršku malim poljoprivrednicima, posebno ženama poljoprivrednicima, stočarima i ribarima u zemljama u razvoju, naročito najmanje razvijenim zemljama.

⁸ Svetska zdravstvena organizacija, dokument EB 136/8, aneksi I i II.

25. Obavezujemo se na pružanje inkluzivnog i pravednog kvalitetnog obrazovanja na svim nivoima – u ranom detinjstvu, osnovnom, srednjem, tercijarnom, tehničkom i stručnom. Svi ljudi, bez obzira na pol, starost, rasu ili etničku pripadnost, kao i osobe sa invaliditetom, migranti, autohtoni narodi, deca i mladi, naročito oni u osetljivim situacijama, moraju imati pristup mogućnostima celoživotnog učenja, koje će im pomoći da steknu znanje i veštine potrebne da iskoriste sopstvene mogućnosti i u potpunosti učestvuju u društvu. Nastojaćemo da deci i mladima pružimo podsticajno okruženje za potpuno ostvarenje njihovih prava i mogućnosti, i na taj način pomoći svojim zemljama da iskoriste demografsku dividendu, između ostalog, i u bezbednim i kohezivnim zajednicama i porodicama.

26. U cilju unapređenja fizičkog i mentalnog zdravlja i dobrobiti, kao i produžetka očekivanog životnog veka svih ljudi, moramo postići univerzalnu pokrivenost zdravstvenim osiguranjem i pristup kvalitetnoj zdravstvenoj zaštiti. Niko ne sme biti izostavljen. Obavezujemo se da ćemo ubrzati dosad ostvaren napredak u smanjenju smrtnosti novorođenčadi, dece i majki, tako što ćemo pre 2030. iskoreniti sve takve smrtno slučajevne koji se mogu sprečiti. Posvećeni smo obezbeđivanju univerzalnog pristupa uslugama seksualne i reproduktivne zdravstvene zaštite, uključujući planiranje porodice, informisanje i obrazovanje. Takođe ćemo ubrzati tempo napretka u borbi protiv malarije, side, tuberkuloze, hepatitisa, ebole i ostalih zaraznih bolesti i epidemija, između ostalog, i rešavanjem problema sve prisutnije antimikrobske otpornosti i problema zanemarenih bolesti koje pogađaju zemlje u razvoju. Posvećeni smo prevenciji i lečenju nezaraznih bolesti, uključujući poremećaje u ponašanju i razvoju i neurološke poremećaje, koji predstavljaju veliki izazov za održivi razvoj.

27. Nastojaćemo da izgradimo jake ekonomske temelje za sve naše zemlje. Kontinuirani, inkluzivni i održivi privredni rast od ključne je važnosti za prosperitet, a on je moguć samo ukoliko se bogatstvo preraspodeli i reši pitanje nejednakosti u prihodima. Radićemo na izgradnji dinamičnih, održivih i inovativnih ekonomija usmerenih na ljude i posebno podsticati zapošljavanje mladih i ekonomsko osnaživanje žena, kao i dostojanstven rad za sve. Iskoreniti prisilni rad i trgovinu ljudima i okončati dečji rad u svim njegovim oblicima. Sve zemlje će imati koristi od zdrave i obrazovane radne snage sa znanjem i veštinama potrebnim za produktivan rad, ispunjen zadovoljstvom, i puno učešće u društvu. Ojačaćemo proizvodne kapacitete najmanje razvijenih zemalja u svim sektorima, između ostalog, i strukturnom transformacijom. Usvojimo politike kojima se povećavaju proizvodni kapaciteti, produktivnost i produktivna zaposlenost, finansijska inkluzija, održiva poljoprivreda, stočarstvo, ribarstvo, održiv industrijski razvoj, univerzalan pristup dostupnim, pouzdanim, održivim i modernim energetskim uslugama, održivi saobraćajni sistemi, kao i kvalitet i otpornost infrastrukture.

28. Obavezujemo se da ćemo temeljno menjati načine na koje naša društva proizvode i konzumiraju proizvode i usluge. Vlade, međunarodne organizacije, poslovni sektor i ostali nedržavni akteri i pojedinci moraju da doprinesu promeni neodrživih obrazaca potrošnje i proizvodnje, između ostalog, mobilizacijom, iz svih izvora, finansijske i tehničke pomoći u cilju jačanja naučnih, tehnoloških i inovativnih kapaciteta zemalja u razvoju, kako bi mogle da se kreću u pravcu održivijih obrazaca potrošnje i proizvodnje. Podstičemo sprovođenje Desetogodišnjeg okvira programa o održivim obrascima potrošnje i proizvodnje. Sve zemlje, predvođene razvijenim zemljama, treba da preduzmu radnje u tom cilju, uzimajući u obzir razvoj i mogućnosti zemalja u razvoju.

29. Svesni smo pozitivnog doprinosa migranata inkluzivnom rastu i održivom razvoju. Takođe smo svesni da je međunarodna migracija višedimenzionalna stvarnost od velikog značaja za razvoj zemalja porekla, tranzita i odredišta, koja zahteva koherentne i sveobuhvatne odgovore. Sarađivaćemo na međunarodnom nivou kako bi migracije bile bezbedne, uređene i regularne, uz puno poštovanje ljudskih prava, i kako bismo obezbedili humano postupanje prema migrantima, bez obzira na migracioni status, izbeglicama i raseljenim licima. Takva saradnja treba takođe da ojača otpornost zajednica koje primaju izbeglice, posebno u zemljama u razvoju. Ističemo pravo migranata da se vrate u svoju zemlju i podsećamo da države moraju svojim državljanima koji se vraćaju obezbediti da budu na odgovarajući način primljeni.

30. Na države se apeluje da se suzdrže od proglašavanja i primene jednostranih ekonomskih, finansijskih ili trgovinskih mera koje nisu u skladu s međunarodnim pravom i Poveljom Ujedinjenih nacija, a koje sprečavaju postizanje punog ekonomskog i društvenog razvoja, posebno u zemljama u razvoju.

31. Priznajemo Okvirnu konvenciju Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama⁹ za glavni međunarodni, međuvladin forum za pregovore o globalnom odgovoru na klimatske promene. Rešeni smo da odlučno pristupimo rešavanju opasnosti koje dolaze od klimatskih promena i degradacije životne sredine. Globalna priroda klimatskih promena zahteva najširu moguću međunarodnu saradnju radi što bržeg smanjenja globalne emisije gasova sa efektom staklene bašte i rešavanja pitanja prilagođavanja na nepovoljne uticaje klimatskih promena. Sa ozbiljnom zabrinutošću konstatujemo znatan jaz između ukupnog efekta obećanja država potpisnica u smislu ublažavanja posledica, u delu koji se odnosi na globalne godišnje emisije gasova sa efektom staklene bašte do 2020. godine, i kretanja ukupnih emisija, koja su u skladu s verovatnoćom zadržavanja globalne prosečne temperature ispod 2 stepena celzijusa ili 1,5 stepena celzijusa iznad nivoa pre industrijalizacije.

32. U susret 21. zasedanju Konferencije država potpisnica u Parizu, ističemo posvećenost svih država u postizanju ambicioznog i univerzalnog sporazuma o klimi. Još jednom potvrđujemo da će se protokol, neki drugi pravni instrument ili dogovoreni ishod, s pravnom snagom u skladu s Konvencijom koja se primenjuje na sve države potpisnice, uravnoteženo baviti, između ostalog, ublažavanjem, prilagođavanjem, finansiranjem, razvojem i transferom tehnologija, jačanjem kapaciteta i transparentnošću aktivnosti i podrške.

33. Svesni smo da društveni i ekonomski razvoj zavisi od održivog upravljanja prirodnim resursima naše planete. Stoga smo rešeni da očuvamo i održivo koristimo okeane i mora, slatkovodne resurse, kao i šume, planine i suve predele i da zaštitimo biodiverzitet, ekosisteme i biljni i životinjski svet. Takođe smo odlučni u nameri da promovišemo održivi turizam, da rešavamo pitanje nestašice i zagađenja vode, jačamo saradnju u pogledu dezertifikacije, peščanih oluja, degradacije zemljišta i suša, i da promovišemo otpornost i smanjenje rizika od katastrofa. U tom smislu, radujemo se 13. sastanku Konferencije država potpisnica Konvencije o biodiverzitetu, koja će biti održana u Meksiku.

34. Svesni smo da su održivi urbani razvoj i upravljanje od ključne važnosti za kvalitet života naših naroda. Radićemo s lokalnim vlastima i zajednicama na obnovi i planiranju naših gradova i ljudskih naselja kako bismo promovisali koheziju zajednice i ličnu bezbednost, te podstakli inovacije i zapošljavanje. Smanjićemo negativne uticaje urbanih aktivnosti i hemikalija opasnih po zdravlje ljudi i životnu sredinu, između ostalog, i ekološki prihvatljivim upravljanjem i bezbednom upotrebom hemikalija, smanjenjem i recikliranjem otpada i efikasnijim korišćenjem vode i energije. Radićemo i na smanjenju uticaja gradova na globalni klimatski sistem. Takođe ćemo uzeti u obzir trendove i projekcije u pogledu broja stanovnika u našim nacionalnim strategijama i politikama ruralnog i urbanog razvoja. Radujemo se predstojećoj Konferenciji Ujedinjenih nacija o stanovanju i održivom urbanom razvoju, koja će biti održana u Kjotu.

35. Održivi razvoj ne može se postići bez mira i bezbednosti, a mir i bezbednost će biti ugroženi bez održivog razvoja. Nova Agenda prepoznaje potrebu da se grade mirna, pravedna i inkluzivna društva, koja pružaju jednak pristup pravdi i temelje se na poštovanju ljudskih prava (uključujući pravo na razvoj), na delotvornoj vladavini prava i dobrom upravljanju na svim nivoima, kao i na transparentnim, efikasnim i odgovornim institucijama. Agenda se bavi faktorima koji dovode do nasilja, nesigurnosti i nepravde, kao što su nejednakost, korupcija, loše upravljanje i nezakoniti tokovi novca i oružja. Moramo udvostručiti napore na rešavanju ili sprečavanju sukoba i pružanju podrške postkonfliktnim zemljama, između ostalog, i uključivanjem žena u izgradnju mira i izgradnju države. Pozivamo na preduzimanje daljih delotvornih mera i radnji, u skladu s međunarodnim pravom, za uklanjanje prepreka u potpunom ostvarivanju prava na samoopredeljenje naroda koji žive pod kolonijalnom i stranom okupacijom, koje i dalje negativno utiču na njihov ekonomski i društveni razvoj, kao i njihovu životnu sredinu.

⁹ Ujedinjene nacije, Serija međunarodnih ugovora, izdanje 1771, br. 30822.

36. Obećavamo da ćemo negovati razumevanje, toleranciju, međusobno poštovanje među kulturama i etiku globalnog građanstva i zajedničke odgovornosti. Prepoznavamo prirodnu i kulturnu raznolikost sveta i svesni smo da sve kulture i civilizacije mogu da doprinesu i imaju ključnu ulogu u postizanju održivog razvoja.

37. Sport je takođe važan element u postizanju održivog razvoja. Svesni smo sve većeg doprinosa sporta u ostvarivanju razvoja i mira promocijom tolerancije i poštovanja, kao i njegovog doprinosa osnaživanju žena i mladih ljudi, pojedinaca i zajednica, zdravlju, obrazovanju i ciljevima socijalnog uključivanja.

38. Potvrđujemo, u skladu s Poveljom Ujedinjenih nacija, potrebu da se poštuju teritorijalni integritet i politička nezavisnost država.

Alati za implementaciju

39. Opseg i ambicija nove Agende zahtevaju obnovljeno Globalno partnerstvo kako bi se obezbedilo njeno sprovođenje. Mi se u potpunosti obavezujemo na to. Ovo partnerstvo radiće u duhu globalne solidarnosti, posebno solidarnosti s najsiromašnijima i ljudima u situacijama kada su ugroženi. Partnerstvo će omogućiti intenzivan globalni angažman na podršci sprovođenju svih Ciljeva i potciljeva, te na taj način okupiti vlade, privatni sektor, civilno društvo, sistem Ujedinjenih nacija i druge aktere, i mobilisati sve raspoložive resurse.

40. Potciljevi koji se tiču alata za implementaciju iz Cilja 17 i iz svih pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja od ključnog su značaja za realizaciju naše Agende i od jednake su važnosti kao i drugi Ciljevi i potciljevi. Agenda se, zajedno s Ciljevima održivog razvoja, može sprovesti u okviru obnovljenog Globalnog partnerstva za održivi razvoj, uz podršku konkretnih politika i aktivnosti koje se navode u dokumentu usvojenom na trećoj Međunarodnoj konferenciji o finansiranju usmerenom ka razvoju, održanoj u Adis Abebi od 13. do 16. jula 2015. godine. Pozdravljamo podršku Generalne skupštine Akcionom planu iz Adis Abebe¹⁰, koji je sastavni deo Agende za održivi razvoj do 2030. godine. Punu implementaciju Akcionog plana iz Adis Abebe prepoznavamo kao ključnu za realizaciju Ciljeva i potciljeva održivog razvoja.

41. Svesni smo da svaka zemlja ima primarnu odgovornost za sopstveni ekonomski i društveni razvoj. Nova Agenda se bavi alatima potrebnim za implementaciju Ciljeva i potciljeva. Svesni smo da će to podrazumevati mobilizaciju finansijskih sredstava, kao i izgradnju kapaciteta i transfer ekološki prihvatljivih tehnologija u zemlje u razvoju pod povoljnim uslovima, uključujući koncesione i povlašćene uslove, kako je zajednički dogovoreno. Javne finansije, domaće i međunarodne, igraće važnu ulogu u pružanju osnovnih usluga i obezbeđivanju javnih dobara, kao i u mobilizaciji drugih izvora finansiranja. Prepoznavamo ulogu raznolikog privatnog sektora, od mikropreduzeća preko zadruga do multinacionalnih kompanija, kao i ulogu organizacija civilnog društva i filantropskih organizacija u sprovođenju nove Agende.

42. Podržavamo sprovođenje odgovarajućih strategija i programa delovanja, uključujući Deklaraciju i Program delovanja iz Istanbula¹¹, Ubrzane modalitete delovanja *SIDS (SAMOA)*¹² i Program delovanja za zemlje u razvoju bez izlaza na more iz Beča za deceniju 2014–2024. godine¹³, i potvrđujemo značaj podrške Agendi Afričke unije do 2063. i programu Novog partnerstva za razvoj Afrike¹⁴, pri čemu su sva ova dokumenta sastavni deo nove Agende. Svesni smo velikog izazova za postizanje trajnog mira i održivog razvoja u zemljama u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama.

¹⁰ Akcioni plan Treće međunarodne konferencije o finansiranju za razvoj iz Adis Abebe (Akcioni plan iz Adis Abebe), koji je usvojila Generalna skupština 27. jula 2015. godine (Rezolucija 69/313, aneks).

¹¹ Izveštaj s Četvrtе konferencije Ujedinjenih nacija o najmanje razvijenim zemljama, Istanbul, Turska, 9–13. maja 2011. godine (A/CONF.219/7), poglavlja I i II.

¹² Rezolucija 69/15, aneks.

¹³ Rezolucija 69/137, aneks II.

¹⁴ A/57/304, aneks.

43. Ističemo da međunarodne javne finansije igraju važnu ulogu kao dopuna naporima zemalja u mobilizaciji javnih resursa u zemlji, naročito u najsiromašnijim i najugroženijim zemljama sa ograničenim domaćim resursima. Važan način korišćenja međunarodnih javnih finansija, uključujući zvaničnu razvojnu pomoć, jeste podsticanje dodatne mobilizacije resursa iz drugih izvora, kako javnih tako i privatnih. Pružaoci zvanične razvojne pomoći potvrđuju svoje obaveze, uključujući obavezu brojnih razvijenih zemalja da ostvare potcilj koji podrazumeva usmeravanje 0,7 posto bruto nacionalnog dohotka (BND) ka zvaničnoj razvojnoj pomoći zemljama u razvoju i 0,15 posto do 0,2 posto BND ka zvaničnoj razvojnoj pomoći najmanje razvijenim zemljama.

44. Prepoznajemo značaj međunarodnih finansijskih institucija u pružanju podrške, u skladu s njihovim mandatima, prostoru država da slobodno sprovedu sopstvene politike, a posebno zemalja u razvoju. Ponovo se obavezujemo da ćemo širiti i jačati glas i učešće zemalja u razvoju – uključujući afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more, male ostrvske države u razvoju i zemlje sa srednjim nivoom dohotka – u međunarodnom ekonomskom odlučivanju, utvrđivanju normi i globalnom ekonomskom upravljanju.

45. Takođe prepoznajemo ključnu ulogu nacionalnih parlamenata kroz donošenje zakona i usvajanje budžeta i njihovu ulogu u obezbeđivanju odgovornosti za delotvorno sprovođenje naših obaveza. Vlade i javne ustanove takođe će blisko sarađivati na sprovođenju s regionalnim i lokalnim vlastima, podregionalnim institucijama, međunarodnim institucijama, akademskom zajednicom, filantropskim organizacijama, volonterskim grupama i drugima.

46. Ističemo važnu ulogu i komparativnu prednost relevantnog, koherentnog, efikasnog i delotvornog sistema Ujedinjenih nacija, koji bi imao na raspolaganju adekvatne resurse, u pružanju podrške postizanju Ciljeva održivog razvoja i održivog razvoja uopšte. Osim što ističemo važnost jačanja vlasništva i vođstva na nivou država, izražavamo podršku postojećem dijalogu na Ekonomsko-socijalnom savetu o dugoročnom pozicioniranju razvojnog sistema Ujedinjenih nacija u kontekstu ove agende.

Praćenje i procena

47. Naše vlade imaju primarnu odgovornost za praćenje i procenu, na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou, napretka ostvarenog u sprovođenju Ciljeva i potciljeva u sledećih petnaest godina. Da bismo podržali odgovornost prema svojim građanima, obezbedićemo sistematsko praćenje i procenu na različitim nivoima, kao što je utvrđeno ovom agendom i Akcionim planom iz Adis Abebe. Politički forum na visokom nivou, pod okriljem Generalne skupštine, i Ekonomsko-socijalni savet imaće centralnu ulogu u praćenju i proceni na globalnom nivou.

48. Kao pomoć u tom poslu izrađuju se indikatori. Postoji potreba za kvalitetnim, dostupnim, pravovremenim i pouzdanim dezagregiranim podacima u merenju ostvarenog napretka i da bi se obezbedilo da niko ne bude izostavljen. Takvi podaci su ključni za donošenje odluka. Podatke i informacije iz postojećih mehanizama izveštavanja treba koristiti gde je to moguće. Slažemo se da intenziviramo napore na jačanju statističkih kapaciteta u zemljama u razvoju, a posebno u afričkim zemljama, najmanje razvijenim zemljama, zemljama u razvoju bez izlaza na more, ostrvskim zemljama u razvoju i zemljama sa srednjim nivoom dohotka. Posvećeni smo izradi širih metoda merenja ostvarenog napretka koji bi se koristili pored bruto domaćeg proizvoda.

Poziv na delovanje da bismo promenili svoj svet

49. Pre sedamdeset godina, jedna od prethodnih generacija svetskih lidera okupila se kako bi formirala Ujedinjene nacije. Iz pepela rata i podela stvorili su ovu organizaciju, postavivši je na vrednostima mira, dijaloga i međunarodne saradnje kao temeljima. Vrhunsko otevljenje tih vrednosti jeste Povelja Ujedinjenih nacija.

50. Danas takođe donosimo odluku od velikog istorijskog značaja. Rešeni smo da gradimo bolju budućnost za sve ljude, uključujući milione onih kojima je uskraćena mogućnost da žive pristojnim, dostojanstvenim i ispunjenim životom i da ostvare svoj pun ljudski potencijal. Pruža nam se mogućnost da budemo prva generacija koja će uspeti da okonča siromaštvo, baš kao i što ćemo možda biti poslednja koja ima šansu da spase planetu. Ako uspemo u svojim ciljevima, svet će 2030. godine biti bolje mesto.

51. Ono što objavljujemo danas – Agenda globalnog delovanja u narednih petnaest godina – jeste povelja za ljude i planetu u 21. veku. Deca, mlade žene i mladi muškarci ključni su faktori promene, i u novim Ciljevima će pronaći platformu da usmere svoje bezgranične kapacitete prema aktivizmu za stvaranje boljeg sveta.

52. „Mi narodi“ čuvene su uvodne reči Povelje Ujedinjenih nacija. To smo „mi narodi“ koji danas započinjemo put ka 2030. godini. U to naše putovanje biće uključene vlade, kao i parlamenti, sistem Ujedinjenih nacija i druge međunarodne institucije, lokalne vlasti, autohtoni narodi, civilno društvo, poslovni i privatni sektor, naučna i akademska zajednica – i svi ljudi. Milioni su već učestvovali u Agendi i biće njeni vlasnici. To je Agenda ljudi, od ljudi i za ljude – i to će, verujemo, osigurati njen uspeh.

53. Budućnost čovečanstva i naše planete u našim je rukama. Takođe je u rukama današnje mlade generacije, koje će preneti baklju budućim generacijama. Mi smo iscrtili put do održivog razvoja, a na svima nama je da se postaramo da to putovanje bude uspešno i njegova postignuća nepovratna.

Ciljevi i potciljevi održivog razvoja

54. Nakon inkluzivnog procesa međuvladinih pregovora, a na osnovu predloga Otvorene radne grupe o Ciljevima održivog razvoja¹⁵, koji uključuje uvodni deo s njihovom kontekstualizacijom, u nastavku su dati Ciljevi i potciljevi koje smo dogovorili.

55. Ciljevi i potciljevi održivog razvoja integrisani su i nedeljivi, globalni su po prirodi i univerzalno primenjivi, pritom uzimaju u obzir različite nacionalne okolnosti, kapacitete i nivoe razvoja i poštuju nacionalne politike i prioritete. Potciljevi su definisani kao globalni ciljevi kojima se teži, pri čemu svaka vlada utvrđuje sopstvene potciljeve vođena globalnim nivoom ambicije, ali i uzimajući u obzir nacionalne okolnosti. Svaka vlada će odlučiti kako te globalne ciljeve kojima se teži treba uvesti u nacionalne procese planiranja, politike i strategije. Važno je prepoznati vezu između održivog razvoja i drugih relevantnih postojećih procesa u oblasti ekonomije, društva i zaštite životne sredine.

56. Pri odlučivanju o ovim ciljevima i potciljevima, svesni smo da se svaka zemlja suočava sa specifičnim izazovima u postizanju održivog razvoja i ističemo posebne izazove s kojima se suočavaju najugroženije zemlje, naročito afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more i ostrvske države u razvoju, kao i specifične izazove s kojima se suočavaju zemlje sa srednjim nivoom dohotka. Pažnju takođe treba posvetiti zemljama u kojima postoje sukobi.

57. Svesni smo da polazni podaci za nekoliko potciljeva i dalje nisu na raspolaganju, i pozivamo na veću podršku prikupljanju tih podataka i izgradnji kapaciteta u državama članicama, u cilju pripreme nacionalnih i globalnih polaznih vrednosti tamo gde one još ne postoje. Obavezujemo se na rešavanje pitanja ovog nedostatka u prikupljanju podataka kako bi se obezbedile bolje informacije za merenje napretka, posebno kod onih potciljeva kod kojih ne postoje jasne numeričke zadate vrednosti.

58. Podržavamo postojeće napore država u drugim forumima usmerene ka rešavanju ključnih pitanja potencijalnih izazova u sprovođenju naše Agende i poštujemo nezavisne mandate tih procesa. Naša namera je da Agenda i njeno sprovođenje podrže i da ne dovode u pitanje te druge procese i odluke koje se unutar njih donose.

¹⁵ Datog u izveštaju Otvorene radne grupe Generalne skupštine za Ciljeve održivog razvoja (A/68/970 i Ispravka 1; vidi takođe A/68/970/Aneksi 1–3).

59. Svesni smo da postoje različiti pristupi, vizije, modeli i instrumenti koji stoje na raspolaganju svakoj zemlji za postizanje održivog razvoja, u skladu s njenim nacionalnim okolnostima i prioritetima, i potvrđujemo da su planeta Zemlja i njeni ekosistemi naš zajednički dom i da je „Majka Zemlja“ izraz zajednički velikom broju zemalja i regiona.

Ciljevi održivog razvoja

- Cilj 1. Okončati siromaštvo svuda i u svim oblicima
- Cilj 2. Okončati glad, postići bezbednost hrane i poboljšanu ishranu i promovisati održivu poljoprivredu
- Cilj 3. Obezbediti zdrav život i promovisati blagostanje za sve ljude svih generacija
- Cilj 4. Obezbediti inkluzivno i pravedno kvalitetno obrazovanje i promovisati mogućnost celoživotnog učenja za sve
- Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnaživati sve žene i devojčice
- Cilj 6. Obezbediti dostupnost i održivo upravljanje vodom i sanitacijama za sve
- Cilj 7. Osigurati pristup dostupnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve
- Cilj 8. Promovisati kontinuiran, inkluzivan i održiv ekonomski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve
- Cilj 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovisati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i podsticati inovacije
- Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između država
- Cilj 11. Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, bezbednim, otpornim i održivim
- Cilj 12. Obezbediti održive obrasce potrošnje i proizvodnje
- Cilj 13. Preduzeti hitnu akciju u borbi protiv klimatskih promena i njihovih posledica *
- Cilj 14. Očuvati i održivo koristiti okeane, mora i morske resurse za održiv razvoj
- Cilj 15. Zaštititi, obnavljati i promovisati održivo korišćenje kopnenih ekosistema, održivo upravljati šumama, boriti se protiv dezertifikacije, zaustaviti i preokrenuti proces degradacije zemljišta i zaustaviti gubitak biodiverziteta
- Cilj 16. Promovisati miroljubiva i inkluzivna društva za održivi razvoj, obezbediti pristup pravdi za sve, i izgraditi delotvorne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim nivoima
- Cilj 17. Ojačati sredstva primene i revitalizovati globalno partnerstvo za održivi razvoj

* Potvrđujemo da je Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama glavni međunarodni, međuvladin forum za pregovore o globalnom odgovoru na klimatske promene.

Cilj 1. Okončati siromaštvo svuda i u svim oblicima

- 1.1 Do 2030. iskoreniti ekstremno siromaštvo svuda i za sve ljude, koje se meri kao broj ljudi koji žive sa manje od 1,25 dolara na dan.
- 1.2 Do 2030. najmanje za polovinu smanjiti broj muškaraca, žena i dece svih uzrasta koji žive u bilo kom obliku siromaštva, prema nacionalnim definicijama siromaštva.
- 1.3 Primeniti odgovarajuće nacionalne sisteme socijalne zaštite i mere za sve, uključujući najugroženije, i do 2030. postići dovoljno veliki obuhvat siromašnih i ranjivih.
- 1.4 Do 2030. obezbediti da svi muškarci i žene, a posebno siromašni i pripadnici ranjivih grupa, imaju jednaka prava na ekonomske resurse, kao i pristup osnovnim uslugama, vlasništvu i upravljanju zemljištem, odnosno drugim oblicima svojine, nasledstvu, prirodnim bogatstvima, odgovarajućim novim tehnologijama i finansijskim uslugama, uključujući mikrofinansiranje.
- 1.5 Do 2030. izgraditi otpornost siromašnih i onih u stanjima ranjivosti i smanjiti njihovu izloženost i ranjivost od ekstremnih klimatskih događaja, kao i drugih ekonomskih, društvenih i ekoloških šokova i katastrofa.
- 1.a Osigurati značajnu mobilizaciju resursa iz različitih izvora, između ostalog i kroz povećanu razvojnu saradnju, kako bi se obezbedila adekvatna i predvidljiva sredstva za zemlje u razvoju, posebno najmanje razvijene zemlje, da primenjuju programe i politike za okončanje svih oblika siromaštva.
- 1.b Kreirati jasne okvire politika na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou, zasnovane na razvojnim strategijama za borbu protiv siromaštva i rodnu osetljivost, kako bi se podržalo ubrzano investiranje u akcije na iskorenjivanju siromaštva.

Cilj 2. Okončati glad, postići bezbednost hrane i poboljšanu ishranu i promovisati održivu poljoprivredu

- 2.1. Do 2030. okončati glad i osigurati pristup bezbednoj, nutritivnoj i dovoljnoj ishrani tokom cele godine svim ljudima, a posebno siromašnima i licima u stanjima ranjivosti, uključujući odojčad.
- 2.2. Do 2030. okončati sve oblike neuhranjenosti, uz postizanje, do 2025. godine, međunarodno dogovorenih ciljeva koji se odnose na zaostajanje u rastu i težine u odnosu na visinu kod dece mlađe od 5 godina, i usmeriti pažnju na nutritivne potrebe adolescentkinja, trudnica i dojilja te starijih lica.
- 2.3. Do 2030. udvostručiti poljoprivrednu produktivnost i prihode malih proizvođača hrane, a posebno žena, autohtonih naroda, porodičnih poljoprivrednih proizvođača, stočara i ribara, kroz bezbedan i jednak pristup zemljištu, drugim proizvodnim resursima i podacima, saznanjima, finansijskim uslugama, tržištima i mogućnostima za ostvarivanje dodatne vrednosti, odnosno za zapošljavanje van poljoprivrede.
- 2.4. Do 2030. obezbediti održive sisteme za proizvodnju hrane i primeniti otporne poljoprivredne prakse za povećanje produktivnosti i proizvodnje, koje pomažu u održavanju ekosistema, koje jačaju kapacitet za prilagođavanje klimatskim promenama, ekstremnim vremenskim uslovima, sušama, poplavama i ostalim katastrofama, i koje progresivno poboljšavaju kvalitet zemljišta i tla.
- 2.5. Do 2020. održavati genetsku raznolikost semena, kultivisanih biljaka i uzgajanih i domaćih životinja, odnosno njihovih srodnih divljih vrsta, između ostalog i preko pravilno vođenih i raznovrsnih banaka semena i biljaka na nacionalnim, regionalnim i međunarodnom nivou, i obezbediti pristup koristima, odnosno pravično i ravnopravno deljenje koristi koje proističu iz korišćenja genetskih resursa i sa njima povezanih tradicionalnih oblika znanja, a prema međunarodnom dogovoru.
- 2.a Povećati investiranje, uključujući kroz poboljšanu međunarodnu saradnju, u ruralnu infrastrukturu, poljoprivredna istraživanja i savetodavne usluge, razvoj tehnologije i banaka biljnog i stočnog genetskog materijala kako bi se unapredili poljoprivredni proizvodni kapaciteti u zemljama u razvoju, a posebno u najmanje razvijenim zemljama.
- 2.b Ispraviti i sprečiti trgovinska ograničenja i deformacije na poljoprivrednim tržištima u svetu, uključujući kroz istovremeno eliminisanje svih vrsta izvoznih subvencija u poljoprivredi i svih izvoznih mera sa ekvivalentnim efektom, u skladu sa mandatom iz Razvojne agende iz Dohe.
- 2.c Usvojiti mere koje će obezbediti pravilno funkcionisanje tržišta prehrambenih proizvoda i njihovih derivata i olakšati pravovremeni pristup tržišnim informacijama, uključujući i rezerve hrane, kako bi se ograničila ekstremna nestabilnost cena hrane.

Cilj 3. Obezbediti zdrav život i promovisati blagostanje za sve ljude svih generacija

- 3.1 Do 2030. smanjiti globalni odnos maternalne smrtnosti na manje od 70 na 100.000 živorođenih.
- 3.2 Do 2030. okončati smrtnu slučajevu koji se mogu sprečiti kod novorođenčadi i dece mlađe od 5 godina, gde će sve zemlje imati za cilj smanjenje neonatalne smrtnosti na ne više od 12 na 1000 živorođenih i smrtnosti dece ispod 5 godina na ne više od 25 na 1000 živorođenih.
- 3.3 Do 2030. okončati epidemije AIDS-a, tuberkuloze, malarije i zanemarenih tropskih bolesti i boriti se protiv hepatitisa, bolesti koje se prenose vodom i ostalih zaraznih bolesti.
- 3.4 Do 2030. smanjiti za jednu trećinu prevremeni mortalitet od neprenosivih bolesti kroz prevenciju i lečenje i promovisati mentalno zdravlje i blagostanje.
- 3.5 Pojačati prevenciju i lečenje od zloupotrebe supstanci, uključujući i zloupotrebu narkotika i štetnu upotrebu alkohola.
- 3.6 Do 2020. prepoloviti broj smrtnih slučajeva i povreda u drumskom saobraćaju na globalnom nivou.
- 3.7 Do 2030. obezbediti univerzalni pristup uslugama koje se odnose na polnu i reproduktivnu zdravstvenu zaštitu uključujući planiranje porodice, informisanje i obrazovanje, kao i integraciju reproduktivnog zdravlja u nacionalne strategije i programe.
- 3.8 Postići univerzalni obuhvat zdravstvenom zaštitom, uključujući zaštitu od finansijskog rizika, dostupnost kvalitetnih osnovnih zdravstvenih usluga i dostupnost bezbednih, delotvornih, kvalitetnih i pristupačnih osnovnih lekova i vakcina za sve.
- 3.9 Do 2030. značajno smanjiti broj smrtnih slučajeva i oboljenja od opasnih hemikalija i zagađenja, i kontaminacije vazduha, vode i zemljišta.
- 3.a Pojačati primenu „Okvirne konvencije Svetske zdravstvene organizacije o kontroli duvana“ u svim zemljama, prema potrebama.
- 3.b Podržati istraživanja i razvoj vakcina i lekova za prenosive i neprenosive bolesti koje primarno pogađaju zemlje u razvoju, obezbediti pristupačnost osnovnih lekova i vakcina u skladu sa „Deklaracijom iz Dohe o Sporazumu o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine (TRIPS) i javnom zdravlju“, kojom se potvrđuje pravo zemalja u razvoju da u potpunosti koriste odredbe „Sporazuma o trgovinskim aspektima prava intelektualne svojine“ koje se odnose na fleksibilnost u pogledu zaštite javnog zdravlja i, posebno, obezbeđuju dostupnost lekova za sve.
- 3.c Značajno povećati finansiranje u oblasti zdravstva, kao i regrutovanje, razvijanje, obučavanje i zadržavanje zdravstvenih radnika u zemljama u razvoju, posebno u najmanje razvijenim zemljama i malim ostrvskim državama u razvoju.
- 3.d Jačati kapacitete svih zemalja, posebno zemalja u razvoju, za rano upozoravanje, smanjenje rizika i upravljanje nacionalnim i globalnim zdravstvenim rizicima.

Cilj 4. Obezbediti inkluzivno i pravedno kvalitetno obrazovanje i promovisati mogućnost celoživotnog učenja za sve

- 4.1 Do 2030. obezbediti da sve devojčice i dečaci završe besplatno, ravnopravno i kvalitetno osnovno i srednje obrazovanje koje vodi ka relevantnim i efikasnim ishodima učenja.
- 4.2 Do 2030. obezbediti da sve devojčice i dečaci imaju pristup kvalitetnom razvoju u ranom detinjstvu, brizi i predškolskom obrazovanju kako bi bili spremni za osnovno obrazovanje.

- 4.3 Do 2030. obezbediti jednaku dostupnost pristupačnog i kvalitetnog stručnog obrazovanja na svim nivoima, uključujući i univerzitetsko, za sve žene i muškarce.
- 4.4 Do 2030. značajno povećati broj mladih i odraslih koji imaju odgovarajuće veštine, uključujući tehničke i stručne, za zapošljavanje, dostojne poslove i preduzetništvo.
- 4.5 Do 2030. eliminisati rodnu nejednakost u obrazovanju i obezbediti jednak pristup svim nivoima obrazovanja i stručnom osposobljavanju za ranjive grupe, uključujući osobe sa invaliditetom, autohtono stanovništvo i decu u ranjivim situacijama.
- 4.6 Do 2030. obezbediti da svi mladi i znatan deo odraslih (muškaraca i žena) postignu jezičku i numeričku pismenost.
- 4.7 Do 2030. obezbediti da svi učenici steknu znanja i veštine potrebne za promovisanje održivog razvoja, između ostalog i putem edukacije o održivom razvoju i održivim stilovima života, ljudskim pravima, rodnoj ravnopravnosti, kao i o promovisanju kulture mira i nenasilja, pripadnosti globalnoj zajednici i poštovanja kulturne raznolikosti i doprinosa kulture održivom razvoju.
- 4.a Izgraditi i poboljšati obrazovne ustanove koje su prilagođene deci, osobama sa invaliditetom i pripadnicima različitog pola, kao i obezbediti bezbedno, nenasilno, inkluzivno i delotvorno okruženje za učenje za sve.
- 4.b Do 2020. na globalnom nivou povećati broj stipendija koje su dostupne zemljama u razvoju, posebno najmanje razvijenim zemljama, malim ostrvskim državama u razvoju i afričkim zemljama, za pohađanje višeg obrazovanja, uključujući stručnu obuku i informacione i komunikacione tehnologije, kao i tehničke, inženjerske i naučne programe, u razvijenim zemljama i ostalim zemljama u razvoju.
- 4.c Do 2030. značajno povećati broj kvalifikovanih učitelja, između ostalog i kroz međunarodnu saradnju za obuku učitelja u zemljama u razvoju, posebno u najmanje razvijenim zemljama i malim ostrvskim državama u razvoju.

Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnaživati sve žene i devojčice

- 5.1 Okončati svuda i sve oblike diskriminacije žena i devojčica.
- 5.2 Eliminirati sve oblike nasilja nad svim ženama i devojčicama u javnoj i privatnoj sferi, uključujući trgovinu ljudima, seksualne i druge oblike eksploatacije.
- 5.3 Eliminirati sve štetne prakse kao što su dečiji, rani i prisilni brakovi i sakaćenje ženskih genitalija.
- 5.4 Prepoznati i vrednovati neplaćeni rad, brigu i staranje u domaćinstvu, kroz obezbeđivanje javnih usluga, infrastrukture i politike socijalne zaštite, i kroz promovisanje zajedničke odgovornosti u domaćinstvu i porodici, na nacionalno prikladan način.
- 5.5 Obezbediti da žene u potpunosti i efektivno učestvuju i imaju jednake mogućnosti za rukovođenje na svim nivoima donošenja odluka u političkom, privrednom i javnom životu.
- 5.6 Obezbediti univerzalan pristup uslugama seksualnog i reproduktivnog zdravlja i reproduktivnih prava, kako je dogovoreno u skladu sa „Programom akcije Međunarodne konferencije o stanovništvu i razvoju“ i „Pekinškom platformom za akciju“, odnosno sa dokumentima koji su nastali kao rezultat njihovih analitičkih konferencija.
- 5.a Sprovesti reforme kako bi žene dobile jednaka prava na ekonomske resurse, kao i pristup vlasništvu i kontroli nad zemljištem i ostalim oblicima svojine, finansijskim uslugama, nasledstvu i prirodnim resursima, u skladu sa nacionalnim zakonima.
- 5.b Povećati upotrebu inovativnih tehnologija, posebno informacionih i komunikacionih tehnologija, kako bi se promovisalo osnaživanje žena.
- 5.c Usvojiti i osnažiti dobru politiku i provodivo zakonodavstvo za promovisanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i devojčica na svim nivoima.

Cilj 6. Obezbediti dostupnost i održivo upravljanje vodom i sanitacijama za sve

- 6.1 Do 2030. postići univerzalan i jednak pristup bezbednoj i priuštivoj pijaćoj vodi za sve.
- 6.2 Do 2030. postići adekvatan i jednak pristup sanitarnim i higijenskim uslovima za sve, kao i okončanje prakse obavljanja defekacije na otvorenom, uz obraćanje posebne pažnje na potrebe žena i devojčica, odnosno onih u stanjima ranjivosti.
- 6.3 Do 2030. unaprediti kvalitet vode smanjenjem zagađenja, eliminisati odlaganje i na najmanju moguću meru svesti ispuštanje opasnih hemikalija i materija, prepoloviti udeo neprečišćenih otpadnih voda i značajno povećati recikliranje i bezbednu ponovnu upotrebu na globalnom nivou.
- 6.4 Do 2030. bitno povećati efikasnost korišćenja vode u svim sektorima i obezbediti održivu eksploataciju vode i snabdevanje slatkom vodom kako bi se odgovorilo na nestašicu vode i u znatnoj meri smanjio broj ljudi koji se suočavaju sa nestašicom vode.
- 6.5 Do 2030. sprovesti integralno upravljanje vodnim resursima na svim nivoima, uključujući prekograničnu saradnju, ako je to potrebno.
- 6.6 Do 2020. zaštititi i obnoviti vodno povezane ekosisteme, uključujući planine, šume, plavna zemljišta, reke, izdane (akvifere) i jezera.
- 6.a Do 2030. proširiti međunarodnu saradnju sa zemljama u razvoju i podršku tim zemljama u stvaranju kapaciteta za aktivnosti i programe vezane za vodosnabdevanje i sanitaciju, uključujući prikupljanje vode, desalinaciju, efikasno korišćenje vode, tretman otpadnih voda, recikliranje i tehnologije ponovne upotrebe vode.
- 6.b Podržati i pojačati učešće lokalnih zajednica u unapređivanju upravljanja vodosnabdevanjem i sanitacijom.

Cilj 7. Osigurati pristup dostupnoj, pouzdanoj, održivoj i modernoj energiji za sve

- 7.1 Do 2030. obezbediti univerzalni pristup ekonomski prihvatljivim, pouzdanim i modernim energetske usluga.
- 7.2 Do 2030. značajno povećati udeo obnovljive energije u globalnom energetske miksu.
- 7.3 Do 2030. udvostručiti globalnu stopu poboljšanja energetske efikasnosti.
- 7.a Do 2030. unaprediti međunarodnu saradnju kako bi se olakšao pristup istraživanju i tehnologiji čiste energije, uključujući obnovljivu energiju, energetske efikasnost i naprednu i čistiju tehnologiju fosilnih goriva, i promovisati investiranje u energetske infrastrukturu i tehnologiju čiste energije.
- 7.b Do 2030. proširiti infrastrukturu i unaprediti tehnologiju za snabdevanje modernom i održivom energijom za sve u zemljama u razvoju, a posebno u najmanje razvijenim zemljama i malim ostrvskim državama u razvoju, državama u razvoju koje nemaju izlaz na more, u skladu sa njihovim programima podrške.

Cilj 8. Promovisati kontinuiran, inkluzivan i održiv ekonomski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve

- 8.1 Održati ekonomski rast po glavi stanovnika u skladu sa nacionalnim okolnostima, a u najmanje razvijenim zemljama održati rast bruto domaćeg proizvoda na nivou od najmanje 7% godišnje.
- 8.2 Postizanje viših nivoa ekonomske produktivnosti kroz diversifikaciju, tehnološku nadogradnju i inovacije, uključujući fokusiranje na radno intenzivne i visoko profitabilne sektore.
- 8.3 Promovisati razvojno orijentisane politike koje podržavaju produktivne aktivnosti, stvaranje dostojanstvenih poslova, preduzetništvo, kreativnost i inovativnost i podsticati formalizaciju i rast mikropreduzeća, odnosno malih i srednjih preduzeća, uključujući i pristup finansijskim uslugama.

8.4 Progresivno unaprediti, do 2030, globalnu efikasnost resursa u potrošnji i proizvodnji i uložiti napore da se ekonomski rast razdvoji od degradacije životne sredine u skladu sa 10- godišnjim okvirom programa održive potrošnje i proizvodnje, uz vodeću ulogu razvijenih zemalja.

8.5 Do 2030. postići punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve žene i muškarce, uključujući i mlade ljude i osobe sa invaliditetom, kao i jednaku platu za rad jednake vrednosti.

8.6 Do 2020. bitno smanjiti udeo mladih koji nisu zaposleni niti u procesu obrazovanja ili obuke.

8.7 Preduzimanje hitnih i efikasnih mera za iskorenjivanje prisilnog rada; okončati savremeno ropstvo i trgovinu ljudima i obezbediti zabranu i otklanjanje najgorih oblika dečijeg rada, uključujući regrutovanje i korišćenje dece vojnika, a do 2025. okončati dečiji rad u svim njegovim oblicima.

8.8 Zaštititi radna prava i promovisati bezbedno i sigurno radno okruženje za sve radnike, uključujući radnike migrante, a posebno žene migrante, i one koji rade opasne poslove.

8.9 Do 2030. osmisliti i primeniti politike za promovisanje održivog turizma koji stvara radna mesta i promoviše lokalnu kulturu i proizvode.

8.10 Jačati kapacitete domaćih finansijskih institucija kako bi se podsticala i širila dostupnost bankarskih, osiguravajućih i finansijskih usluga za sve.

8.a Povećati podršku „Pomoći za trgovinu“ za zemlje u razvoju, posebno za najmanje razvijene zemlje, između ostalog i preko „Unapređenog integrisanog okvira za pitanja trgovinsko-tehničke pomoći najmanje razvijenim zemljama“.

8.b Do 2020. razviti i operacionalizovati globalnu strategiju za zapošljavanje mladih i primeniti „Globalni pakt za zapošljavanje“ Međunarodne organizacije rada.

Cilj 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovisati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i podsticati inovacije

9.1 Razviti kvalitetnu, pouzdanu, održivu i otpornu infrastrukturu, uključujući regionalnu i prekograničnu infrastrukturu, kako bi se podržali ekonomski razvoj i ljudsko blagostanje, sa fokusom na ekonomski prihvatljivom i jednakom pristupu za sve.

9.2 Promovisati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i do 2030. značajno povećati udeo industrije u stopi zaposlenosti i bruto domaćem proizvodu, u skladu sa nacionalnim okolnostima, a u najmanje razvijenim zemljama udvostručiti njen udeo.

9.3 Povećati pristup malih industrijskih i ostalih preduzeća finansijskim uslugama, posebno u zemljama u razvoju, što obuhvata i povoljne kredite, i povećati njihovu integraciju u lance vrednosti i u tržišta.

9.4 Do 2030. unaprediti infrastrukturu i prilagoditi industrije kako bi postale održive, uz veću efikasnost u korišćenju resursa i većim usvajanjem čistih i ekološki ispravnih tehnologija i industrijskih procesa, pri čemu će sve zemlje preduzeti aktivnosti u skladu sa svojim odgovarajućim kapacitetima.

9.5 Unaprediti naučna istraživanja, poboljšati tehnološke mogućnosti industrijskih sektora u svim zemljama, posebno zemljama u razvoju, što podrazumeva da se do 2030. podstiču inovacije i značajno poveća broj zaposlenih u oblasti istraživanja i razvoja na milion ljudi, kao i da se poveća javna i privatna potrošnja za istraživanje i razvoj.

9.a Olakšati razvoj održive i otporne infrastrukture u zemljama u razvoju kroz unapređivanje finansijske, tehnološke i tehničke podrške afričkim zemljama, najmanje razvijenim zemljama, zemljama u razvoju koje nemaju izlaz na more i malim ostrvskim državama u razvoju.

9.b Podržati razvoj domaće tehnologije, istraživanja i inovacije u zemljama u razvoju, uključujući osiguranje pogodnog okruženja u pogledu politika za, između ostalog, industrijsku diversifikaciju i dodatnu vrednost roba.

9.c Značajno povećati pristup informacionim i komunikacionim tehnologijama i uložiti napore da se obezbedi univerzalan i priuštiv pristup internetu u najmanje razvijenim zemljama do 2020. godine.

Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i između država

10.1 Do 2030. progresivno postići i održati rast prihoda donjih 40% stanovništva po stopi višoj od nacionalnog proseka.

10.2 Do 2030. osnažiti i promovisati socijalnu, ekonomsku i političku inkluziju svih, bez obzira na starost, pol, invaliditet, rasu, etničku pripadnost, poreklo, religiju ili ekonomski i neki drugi status.

10.3 Osigurati jednake mogućnosti i smanjiti nejednakost ishoda, uključujući eliminisanjem diskriminatornih zakona, politika i praksi i promovisanjem odgovarajućeg zakonodavstva, politika i delovanja u tom pogledu.

10.4 Usvojiti politike, posebno fiskalne, politike u oblasti zarada i socijalne zaštite, i progresivno postići veću ravnopravnost.

10.5 Poboljšati regulisanje i praćenje globalnih finansijskih tržišta i institucija te pojačati primenu tih propisa.

10.6 Obezbediti jaču zastupljenost i glas zemalja u razvoju u donošenju odluka u globalnim međunarodnim ekonomskim i finansijskim institucijama u cilju stvaranja efikasnijih, pouzdanijih, odgovornijih i legitimnijih institucija.

10.7 Olakšati uređenu, bezbednu, regularnu i odgovornu migraciju i mobilnost ljudi, uključujući primenu planiranih i dobro vođenih migracionih politika.

10.a Primenjivati princip specijalnog i diferencijalnog tretmana za zemlje u razvoju, posebno za najmanje razvijene zemlje, u skladu sa sporazumima Svetske trgovinske organizacije.

10.b Podsticati zvaničnu razvojnu pomoć i finansijske tokove, uključujući direktne strane investicije, za države u kojima postoji najveća potreba, a posebno za najmanje razvijene zemlje, afričke zemlje, male ostrvske države u razvoju i zemlje u razvoju koje nemaju izlaz na more, u skladu sa njihovim nacionalnim planovima i programima.

10.c Do 2030. sniziti na manje od 3% troškove transakcija za doznake migranata i eliminisati tokove doznaka sa troškovima višim od 5%.

Cilj 11. Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, bezbednim, otpornim i održivim

11.1 Do 2030. osigurati da svi imaju pristup adekvatnom, bezbednom i pristupačnom stanovanju i osnovnim uslugama, unaprediti neuslovna naselja.

11.2 Do 2030. obezbediti pristup sigurnim, priuštivim, dostupnim i održivim transportnim sistemima za sve, poboljšati bezbednost na putevima, pre svega proširenjem javnog prevoza, s posebnom pažnjom na potrebe onih u stanjima ranjivosti, žena, dece, osoba sa invaliditetom i starijih lica.

11.3 Do 2030. unaprediti inkluzivnu i održivu urbanizaciju i kapacitete za participativno, integrisano i održivo planiranje i upravljanje ljudskim naseljima u svim zemljama.

11.4 Pojačati napore da se zaštiti i očuva svetska kulturna i prirodna baština.

11.5 Do 2030. značajno smanjiti broj smrtnih slučajeva, broj ugroženih ljudi i direktne ekonomske gubitke u odnosu na globalni bruto domaći proizvod izazvan katastrofama, uključujući i one povezane sa vodom, usmeravajući pažnju na zaštitu siromašnih i onih u stanjima ranjivosti.

11.6 Do 2030. smanjiti negativan uticaj gradova na životnu sredinu meren po glavi stanovnika, sa posebnom pažnjom na kvalitet vazduha i upravljanje otpadom na opštinskom i drugim nivoima.

11.7 Do 2030. omogućiti univerzalni pristup bezbednim, inkluzivnim i pristupačnim zelenim i javnim površinama, posebno za žene i decu, starija lica i osobe sa invaliditetom.

11.a Podržati pozitivne ekonomske, socijalne i ekološke veze između urbanih, perifernih i ruralnih oblasti osnaživanjem nacionalnog i regionalnog razvojnog planiranja.

11.b Do 2020. značajno povećati broj gradova i ljudskih naselja koji usvajaju i primenjuju integrisane politike i planove usmerene ka inkluziji, efikasnosti resursa, ublažavanja i prilagođavanja klimatskim promenama, otpornosti na elementarne nepogode, takođe razviti i primeniti, u skladu sa Sendai okvirom za smanjenje rizika od budućih katastrofa 2015 - 2030, holističko upravljanje rizicima od elementarnih nepogoda na svim nivoima.

11.c Podržati najmanje razvijene zemlje, između ostalog i kroz finansijsku i tehničku pomoć, u izgradnji održivih i otpornih zgrada koristeći lokalne materijale.

Cilj 12. Obezbediti održive obrasce potrošnje i proizvodnje

12.1 Sprovesti Desetogodišnji okvir programa za održivu potrošnju i proizvodnju, u kome će učestvovati sve zemlje, a razvijene zemlje će preuzeti rukovodeću ulogu, uzimajući u obzir stepen razvoja i kapacitete zemalja u razvoju.

12.2 Do 2030. postići održivo upravljanje i efikasno korišćenje prirodnih resursa.

12.3 Do 2030. prepoloviti globalni otpad od hrane po glavi stanovnika na nivou maloprodaje i potrošača i smanjiti gubitke hrane u proizvodnji i lancima snabdevanja, uključujući gubitke posle žetve.

12.4 Do 2020. postići ekološki ispravno upravljanje hemikalijama i svim vrstama otpada tokom čitavog njihovog upotrebnog ciklusa, u skladu sa dogovorenim međunarodnim okvirima, i značajno smanjiti njihovo ispuštanje u vazduh, vodu i zemljište kako bi se što više umanjili njihovi negativni uticaji na zdravlje ljudi i životnu sredinu.

12.5 Do 2030. značajno smanjiti proizvodnju otpada kroz prevenciju, redukciju, recikliranje i ponovno korišćenje.

12.6 Podsticati kompanije, posebno velike i međunarodne kompanije, da usvoje održive prakse i da integrišu informacije o održivosti u svoje cikluse izveštavanja.

12.7 Promovisati prakse javnih nabavki koje su održive, u skladu sa nacionalnim politikama i prioritetima.

12.8 Do 2030. osigurati da ljudi svuda imaju relevantne informacije i svest o održivom razvoju i stilom života u harmoniji sa prirodom.

12.a Podržati zemlje u razvoju da jačaju svoje naučne i tehnološke kapacitete kako bi se kretale u pravcu održivijih oblika potrošnje i proizvodnje.

12.b Razvijati i primenjivati alate za praćenje uticaja održivog razvoja na održivi turizam koji stvara radna mesta i promovise lokalnu kulturu i proizvode.

12.c Racionalizovati neefikasne subvencije za fosilna goriva kojima se podstiče rasipna potrošnja otklanjanjem tržišnih deformacija, u skladu sa nacionalnim okolnostima, između ostalog i kroz restrukturiranje sistema oporezivanja i fazno ukidanje štetnih subvencija tamo gde one postoje kako bi došao do izražaja njihov uticaj na životnu sredinu, uzimajući u obzir u potpunosti specifične potrebe i uslove zemalja u razvoju i svodeći na najmanju meru moguće negativne uticaje na njihov razvoj na način koji štiti siromašne i pogođene zajednice.

Cilj 13. Preduzeti hitnu akciju u borbi protiv klimatskih promena i njihovih posledica*

13.1 Osnažiti otpornost i adaptivni kapacitet na opasnosti povezane sa klimatskim uslovima i prirodnim katastrofama u svim zemljama.

13.2 Integrirati mere vezane za klimatske promene u nacionalne politike, strategije i planiranje.

13.3 Poboljšati obrazovanje, podizanje svesti i ljudske i institucionalne kapacitete za ublažavanje klimatskih promena i prilagođavanje, smanjenje njihovog uticaja i rano upozoravanje.

13.a Primeniti obavezu koju su preuzele razvijene zemlje potpisnice „Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama“ u cilju prikupljanja 100 milijardi dolara godišnje do 2020. iz svih izvora za potrebe zemalja u razvoju u kontekstu značajnih aktivnosti na ublažavanju negativnih uticaja klimatskih promena i transparentnosti primene, te u potpunosti operacionalizovati Zeleni klimatski fond kroz njegovu kapitalizaciju, što je pre moguće.

13.b Promovisati mehanizme za podizanje kapaciteta za delotvorno planiranje i upravljanje u vezi sa klimatskim promenama u najmanje razvijenim zemljama, i malim ostrvskim državama u razvoju, što podrazumeva i fokusiranje na žene i mlade, odnosno na lokalne i marginalizovane zajednice.

Cilj 14. Očuvati i održivo koristiti okeane, mora i morske resurse za održiv razvoj

14.1 Do 2025. sprečiti i značajno smanjiti sve načine zagađivanja mora, a posebno onih aktivnosti koje dolaze sa kopna, uključujući morske otpatke i zagađenje nutrijenata.

14.2 Do 2020. zaštititi i održivo upravljati morskim i obalskim ekosistemima kako bi se izbegli značajni negativni uticaji, uključujući jačanje njihove prilagodljivosti, i preduzeti aktivnosti za njihovu obnovu kako bi okeani postali zdravi i produktivni.

14.3 Smanjiti i baviti se uticajem acidifikacije na okean, uključujući i unapređenu naučnu saradnju na svim nivoima.

14.4 Do 2020. delotvorno regulisati eksploataciju ribe i okončati prekomerni ribolov, kao i nezakonit, neprijavljen i neregulisan ribolov, odnosno destruktivne ribarske prakse, i primeniti naučno zasnovane planove upravljanja kako bi se obnovile zalihe riba u najkraćem mogućem roku, bar do nivoa na kojima se može proizvesti maksimalni održivi prinos koji je određen njihovim biološkim karakteristikama.

14.5 Do 2020. očuvati najmanje 10% obalskih i morskih oblasti, u skladu sa nacionalnim i međunarodnim zakonima i na osnovu najboljih postojećih naučnih informacija.

14.6 Do 2020. zabraniti određene oblike subvencija za ribarstvo koje doprinose prekomernom kapacitetu ribara i prekomernom ribolovu, ukinuti subvencije koje doprinose nezakonitom, neprijavljenom i neregulisanom ribolovu i uzdržavati se od uvođenja novih sličnih subvencija, uvažavajući da adekvatan, poseban, efikasan i diferencijalni tretman za zemlje u razvoju i najmanje razvijene zemlje treba da bude integralni deo pregovora o subvencijama za ribarsku proizvodnju Svetske trgovinske organizacije¹⁶.

14.7 Do 2030. uvećati ekonomsku korist za male ostrvske države u razvoju i najmanje razvijene zemlje na osnovu održivog korišćenja morskih resursa, između ostalog i kroz održivo upravljanje ribarstvom, vodoprivredom i turizmom.

14.a Povećati naučno znanje, razviti istraživačke kapacitete i prenositi pomorsku tehnologiju, uzimajući u obzir „Kriterijume i smernice Međuvladine okeanografske komisije za prenos pomorske tehnologije“, kako bi se poboljšalo zdravlje okeana i unapredio doprinos razvoju morskog biodiverziteta zemalja u razvoju, posebno malih ostrvskih država u razvoju i najmanje razvijenih zemalja.

* Potvrđujemo da je Okvirna konvencija Ujedinjenih nacija o klimatskim promenama kao primarni međunarodni i međudržavni forum za pregovaranje o oblicima globalnog odgovora na klimatske promene.

¹⁶ Uzimajući u obzir tekuće pregovore Svetske trgovinske organizacije, Razvojnu agendu iz Dohe i ministarski mandat iz Hongkonga.

14.b Obezbediti pristup morskim resursima i tržištima za male profesionalne ribare.

14.c Unaprediti očuvanje i održivo korišćenje okeana i njihovih resursa primenom međunarodnog prava, kao što je navedeno u Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravu mora, koja pruža pravni okvir za očuvanje i održivo korišćenje okeana i njihovih resursa, kako stoji u stavu 158 "Budućnost koju želimo".

Cilj 15. Zaštititi, obnovljati i promovisati održivo korišćenje kopnenih ekosistema, održivo upravljati šumama, boriti se protiv dezertifikacije, zaustaviti i preokrenuti proces degradacije zemljišta i zaustaviti gubitak biodiverziteta

15.1 Do 2020. osigurati očuvanje, obnovu i održivo korišćenje kopnenih i unutrašnjih slatkovodnih ekosistema i njihovog okruženja, posebno šuma, močvarnog zemljišta, planina i isušenog zemljišta, u skladu sa obavezama prema međunarodnim sporazumima.

15.2 Do 2020. promovisati implementaciju održivog upravljanja svim vrstama šuma, zaustaviti krčenje šuma, obnoviti uništene šume i povećati pošumljavanje na globalnom nivou.

15.3 Do 2020. boriti se protiv dezertifikacije, obnovljati degradirano zemljište i tlo, uključujući zemljište pod uticajem dezertifikacije, suša i poplava, i težiti da se u svetu neutralizuje degradacija zemljišta.

15.4 Do 2030. osigurati očuvanje planinskih ekosistema, uključujući njihov biodiverzitet, kako bi se njihovi kapaciteti unapredili tako da pružaju korist koja ima suštinski značaj za održivi razvoj.

15.5 Preduzeti hitne i značajne aktivnosti za smanjivanje degradacije prirodnih staništa, zaustaviti gubitak biodiverziteta i do 2020. zaštititi ugrožene vrste i sprečiti njihovo istrebljenje.

15.6 Promovisati pravednu i jednaku raspodelu koristi koja proističe iz korišćenja genetskih resursa i promovisati odgovarajući pristup takvim resursima, kako je dogovoreno na međunarodnom nivou.

15.7 Preduzeti hitne aktivnosti kako bi se okončali krivolov i trgovina zaštićenim životinjskim i biljnim vrstama i baviti se pitanjima potražnje i ponude nezakonitih proizvoda izrađenih od divljih životinja.

15.8 Do 2020. uvesti mere kako bi se sprečio ulazak i značajno umanjio uticaj invanzivnih stranih vrsta na kopnene i vodne ekosisteme, i kontrolisati ili iskoreniti prioritetne vrste.

15.9 Do 2020. integrisati vrednosti ekosistema i biodiverziteta u nacionalno i lokalno planiranje, razvojne procese, strategije za smanjenje siromaštva i izveštaje.

15.a Mobilisati i značajno povećati finansijska sredstva iz svih izvora radi očuvanja i održivog korišćenja biodiverziteta i ekosistema.

15.b Mobilisati značajna sredstva iz svih izvora i na svim nivoima kako bi se finansiralo održivo upravljanje šumama i pružili odgovarajući podsticaji zemljama u razvoju za unapređenje takvog upravljanja, uključujući očuvanje i pošumljavanje.

15.c Unaprediti globalnu podršku naporima koji se ulažu u borbu protiv krivolova i trgovine zaštićenim vrstama, uključujući povećanje kapaciteta lokalnih zajednica da traže održive mogućnosti za svoje izdržavanje.

Cilj 16. Promovisati miroljubiva i inkluzivna društva za održivi razvoj, obezbediti pristup pravdi za sve, i izgraditi delotvorne, odgovorne i inkluzivne institucije na svim nivoima

- 16.1 Svuda značajno smanjiti sve oblike nasilja i sa njima povezane stope smrtnih slučajeva.
- 16.2 Okončati zloupotrebu, eksploataciju, trgovinu i sve oblike nasilja i torture nad decom.
- 16.3 Promovisati vladavinu prava na nacionalnom i međunarodnom nivou i osigurati jednak pristup pravdi za sve.
- 16.4 Do 2030. značajno smanjiti nezakonite tokove novca i oružja, poboljšati pronalaženje i vraćanje ukradene imovine i boriti se protiv svih oblika organizovanog kriminala.
- 16.5 Značajno smanjiti korupciju i podmićivanje u svim njihovim pojavnim oblicima.
- 16.6 Razviti delotvorne, odgovorne i transparentne institucije na svim nivoima.
- 16.7 Osigurati odgovorno, inkluzivno, participativno i reprezentativno donošenje odluka na svim nivoima.
- 16.8 Proširiti i povećati učešće zemalja u razvoju u institucijama globalnog upravljanja.
- 16.9 Do 2030. za sve obezbediti zakonski identitet, uključujući registraciju prilikom rođenja.
- 16.10 Osigurati javni pristup informacijama i zaštitu osnovnih sloboda, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim sporazumima.
- 16.a Osnažiti relevantne nacionalne institucije, između ostalog i preko međunarodne saradnje, za izgradnju kapaciteta na svim nivoima, posebno u zemljama u razvoju, radi sprečavanja nasilja i borbe protiv terorizma i kriminala.
- 16.b Promovisati i sprovesti nediskriminatorske zakone i politike radi postizanja održivog razvoja.

Cilj 17. Ojačati sredstva primene i revitalizovati globalno partnerstvo za održivi razvoj**Finansije**

- 17.1 Pojačati mobilizaciju domaćih resursa, između ostalog i preko međunarodne podrške za zemlje u razvoju, kako bi se unapredili domaći kapaciteti za prikupljanje poreza i ostalih prihoda.
- 17.2 Razvijene zemlje treba u potpunosti da primene svoje zvanične obaveze u vezi sa razvojnom pomoći, između ostalog i da daju 0,7% bruto nacionalnog dohotka u programe zvanične razvojne pomoći (ODA/GNI) za zemlje u razvoju, od čega 0,15 do 0,20% ODA/GNI treba obezbediti za najmanje razvijene zemlje; davaoci zvanične razvojne pomoći se ohrabruju da postave cilj da najmanje 0,20% ODA/GNI namene najmanje razvijenim zemljama.
- 17.3 Mobilisati dodatna finansijska sredstva iz višestrukih izvora za potrebe zemalja u razvoju.
- 17.4 Pomoći zemljama u razvoju da postignu dugoročnu održivost dugova kroz koordinisane politike usmerene ka očuvanju načina za finansiranje dugova, otpis dugova i restrukturiranje dugova na primeren način i baviti se spoljnim dugovima visoko zaduženih siromašnih zemalja kako bi umanjile posledice dugovanja.
- 17.5 Usvojiti i primeniti planove promovisanja investiranja za najmanje razvijene zemlje.

Tehnologija

- 17.6 Unaprediti Saradnju sever–jug, jug–jug i triangularnu regionalnu i međunarodnu saradnju u oblasti nauke, tehnologije i inovacija, kao i pristup ovim oblastima, i unaprediti deljenje znanja prema uzajamno dogovorenim uslovima, između ostalog i kroz unapređenu koordinaciju u okviru postojećih mehanizama, a posebno na nivou Ujedinjenih nacija, kao i kroz globalne mehanizme upravljanja tehnologijama.

17.7 Promovisati na pozitivnim osnovama razvoj, prenos, širenje i difuziju ekološki ispravnih tehnologija u zemlje u razvoju, uključujući koncesionalne i preferencijalne osnove, a prema uzajamnom dogovoru.

17.8 Do 2017. u potpunosti operacionalizovati tehnološke banke i mehanizam za izgradnju kapaciteta u najmanje razvijenim zemljama u oblasti nauke, tehnologije i inovacija, te unaprediti korišćenje inovativnih tehnologija, a posebno informacione i komunikacione tehnologije.

Izgradnja kapaciteta

17.9 Unaprediti međunarodnu podršku za primenu delotvorne i ciljane izgradnje kapaciteta u zemljama u razvoju kako bi se podržali nacionalni planovi za primenu svih održivih razvojnih ciljeva, između ostalog i kroz Saradnju sever–jug, jug–jug, odnosno kroz triangularnu saradnju.

Trgovina

17.10 Promovisati univerzalni, zasnovan na pravilima, otvoren, nediskriminatoran i pravičan multilateralni sistem razmene pod okriljem Svetske trgovinske organizacije, između ostalog i preko zaključivanja pregovora u okviru „Razvojne agende iz Dohe“.

17.11 Do 2020. značajno povećati nivo izvoza zemalja u razvoju, posebno u cilju udvostručavanja udela najmanje razvijenih zemalja u svetskom izvozu.

17.12 Ostvariti blagovremenu i trajnu primenu tržišnih pristupa bez carina i kvota za sve najmanje razvijene zemlje u skladu sa odlukama Svetske trgovinske organizacije, između ostalog i tako što će se obezbediti da preferencijalna pravila o poreklu koja se primenjuju na uvoz iz najmanje razvijenih zemalja budu transparentna i jednostavna, odnosno da olakšavaju pristup tržištima.

Sistemska pitanja

Koherentnost politika i institucija

17.13 Unaprediti globalnu makroekonomsku stabilnost, između ostalog i kroz koordinaciju politika, odnosno koherentnost politika.

17.14 Unaprediti koherentnost politika za potrebe održivog razvoja.

17.15 Poštovati politički prostor i rukovodstvo svake zemlje kako bi se uspostavile i primenjivale politike usmerene ka iskorenjivanju siromaštva i održivom razvoju.

Partnerstva između više zainteresovanih strana

17.16 Unaprediti globalno partnerstvo za postizanje održivog razvoja, upotpunjeno višestranim partnerstvima koja mobilisu i dele znanja, stručnost, tehnologiju i finansijska sredstva, kako bi se pružila podrška za postizanje ciljeva održivog razvoja u svim zemljama, a posebno u zemljama u razvoju.

17.17 Podržati i promovisati delotvorna javna, javno-privatna partnerstva i partnerstva civilnog društva, izgrađena na iskustvima i strategijama pronalaženja resursa za partnerstva.

Podaci, praćenje i odgovornost

17.18 Do 2020. unaprediti podršku za izgradnju kapaciteta zemalja u razvoju, uključujući najmanje razvijene zemlje i male ostrvske države u razvoju, kako bi se značajno povećala dostupnost visokokvalitetnih, blagovremenih i pouzdanih podataka razvrstanih prema prihodu, polu, starosti, rasi, etničkoj pripadnosti, migratornom statusu, invaliditetu, geografskoj lokaciji i ostalim karakteristikama koje su relevantne u datim nacionalnim kontekstima.

17.19 Do 2030. nadograditi postojeće inicijative za razvoj merenja napretka održivog razvoja, koje upotpunjuju bruto domaći proizvod i podržavaju izgradnju statističkih kapaciteta zemalja u razvoju.

Alati za implementaciju i Globalno partnerstvo

60. Potvrđujemo nepokolebljivu posvećenost punoj realizaciji nove Agende. Svesni smo da nećemo moći da ostvarimo svoje ambiciozne Ciljeve i potciljeve bez obnove i unapređenja Globalnog partnerstva i jednako ambicioznih alata za implementaciju. Obnovljeno Globalno partnerstvo omogućit će intenzivan globalni angažman radi pružanja podrške sprovođenju svih Ciljeva i potciljeva, i pritom okupiti vlade, civilno društvo, privatni sektor, sistem Ujedinjenih nacija i druge aktere i mobilisati sve raspoložive resurse.

61. Ciljevi i potciljevi Agende bave se alatima potrebnim za ostvarenje naših zajedničkih ambicija. Potciljevi koji se odnose na alate za implementaciju iz pojedinačnih Ciljeva održivog razvoja i Cilja 17, koji se navode ranije u tekstu, ključni su za realizaciju naše Agende i jednako su važni kao i drugi Ciljevi i potciljevi. Daćemo im jednak prioritet u svojim aktivnostima na njihovom sprovođenju, kao i u globalnom okviru indikatora za praćenje ostvarenog napretka.

62. Ova agenda, uključujući Ciljeve održivog razvoja, može da se realizuje u okviru obnovljenog Globalnog partnerstva za održivi razvoj, uz podršku konkretnih politika i aktivnosti koje se navode u Akcionom planu iz Adis Abebe, koji je sastavni deo Agende za održivi razvoj do 2030. godine. Akcioni plan iz Adis Abebe podržava, nadopunjuje i pomaže da se kontekstualizuju potciljevi koji se tiču alata za implementaciju iz Agende do 2030. godine. Plan se odnosi na domaće javne resurse, domaće i međunarodni privatni sektor i finansije, međunarodnu razvojnu saradnju, međunarodnu trgovinu kao pokretač razvoja, dug i održivosti duga, te razmatra sistemska pitanja i nauku, tehnologiju, inovacije i izgradnju kapaciteta, podatke, praćenje i dalje aktivnosti.

63. U središtu naših napora biće kohezivne nacionalne strategije održivog razvoja, podržane integrisanim nacionalnim okvirima za finansiranje. Ponavljamo da svaka zemlja ima primarnu odgovornost za sopstveni privredni i društveni razvoj, i da je uloga nacionalnih politika i strategija razvoja od presudne važnosti. Poštovaćemo prostor svake države da slobodno vodi i sprovodi sopstvene politike iskorenjivanja siromaštva i održivog razvoja, uz poštovanje relevantnih međunarodnih pravila i obaveza. U isto vreme, nacionalne razvojne napore treba podržati podsticajnim međunarodnim ekonomskim okruženjem, uključujući koherentne i uzajamno dopunjujuće svetske trgovinske, monetarne i finansijske sisteme, te osnaženim i unapređenim globalnim ekonomskim upravljanjem. Procesi za razvoj i omogućavanje dostupnosti odgovarajućeg znanja i tehnologija na globalnom nivou, kao i izgradnja kapaciteta, takođe su od ključnog značaja. Obavezujemo se da težimo koherentnosti politika i podsticajnom okruženju za održivi razvoj na svim nivoima i sa svim akterima, kao i da obnovimo Globalno partnerstvo za održivi razvoj.

64. Podržavamo sprovođenje odgovarajućih strategija i programa delovanja, uključujući Deklaraciju i program delovanja iz Istanbula, Ubrzane modalitete delovanja *SIDS (SAMOA)* i Program delovanja za zemlje u razvoju bez izlaza na more iz Beča za deceniju 2014–2024. godine i potvrđujemo značaj podrške Agendi Afričke unije do 2063. i programu Novog partnerstva za razvoj Afrike, pri čemu su sva ova dokumenta sastavni deo nove Agende. Svesni smo da postoji veliki izazov za postizanje trajnog mira i održivog razvoja u zemljama u konfliktnim i postkonfliktnim situacijama.

65. Svesni smo da se zemlje sa srednjim nivoom dohotka i dalje suočavaju sa znatnim izazovima za postizanje održivog razvoja. Kako bi se obezbedilo da ostvarena postignuća budu održiva, napore ka rešavanju tekućih izazova treba ojačati pomoću razmene iskustava, poboljšane koordinacije i bolje i fokusirane podrške razvojnom sistemu Ujedinjenih nacija, međunarodnih finansijskih institucija, regionalnih organizacija i drugih zainteresovanih strana.

66. Naglašavamo da su, za sve zemlje, javne politike i mobilisanje i delotvorno korišćenje domaćih resursa, naročito po principima nacionalnog vlasništva, u središtu naše zajedničke težnje ka održivom razvoju, uključujući postizanje Održivih razvojnih ciljeva. Svesni smo da domaće resurse prvenstveno generiše privredni rast, uz podršku podsticajnog okruženja na svim nivoima.

67. Privatne poslovne aktivnosti, investicije i inovacije glavni su pokretači produktivnosti, inkluzivnog privrednog rasta i otvaranja novih radnih mesta. Prepoznavamo raznolikost privatnog sektora, od mikropreduzeća preko zadruga do multinacionalnih kompanija. Pozivamo sve privredne subjekte da primene svoju kreativnost i inovativnost u rešavanju izazova pred održivim razvojem. Mi ćemo podsticati dinamičan i funkcionalan poslovni sektor, a istovremeno štititi radnička prava i ekološke i zdravstvene standarde u skladu sa odgovarajućim međunarodnim standardima i sporazumima i drugim postojećim inicijativama iz ove oblasti, kao što su Vodeća načela poslovanja i ljudskih prava¹⁷ i standardi rada Međunarodne organizacije rada, Konvencija o pravima deteta¹⁸ i ključni multilateralni sporazumi u vezi sa zaštitom životne sredine, za zemlje potpisnice tih sporazuma.

68. Međunarodna trgovina pokretač je inkluzivnog privrednog rasta, smanjuje siromaštvo i doprinosi promovisanju održivog razvoja. Nastavićemo promovisanje univerzalnog, na pravilima zasnovanog, otvorenog, transparentnog, predvidljivog, inkluzivnog, nediskriminatornog i pravednog multilateralnog trgovinskog sistema pod okriljem Svetske trgovinske organizacije, kao i znatne liberalizacije trgovine. Pozivamo sve članice Svetske trgovinske organizacije da udvostruče svoje napore da što pre zaključe pregovore o Razvojnoj agendi iz Dohe¹⁹. Veliki značaj pridajemo izgradnji kapaciteta povezanih s trgovinom u zemljama u razvoju, uključujući afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, zemlje u razvoju bez izlaza na more, male ostrvske zemlje u razvoju i zemlje sa srednjim nivoom dohotka, između ostalog, i za promovisanje regionalne ekonomske integracije i međusobne povezanosti.

69. Svesni smo potrebe da se zemljama u razvoju pruži pomoć u postizanju dugoročne održivosti duga koordinisanim politikama usmerenim ka podsticanju finansiranja duga, otpisa duga, restrukturiranja duga i odgovarajućeg upravljanja dugom, u skladu s potrebama. Brojne zemlje i dalje su osetljive na dužničke krize, a neke se nalaze usred krize, uključujući određeni broj najmanje razvijenijih zemalja, malih ostrvskih država u razvoju i neke razvijene zemlje. Ponavljamo da dužnici i poverioci moraju zajedno da rade na sprečavanju i rešavanju neodrživih dužničkih situacija. Očuvanje održivog nivoa duga odgovornost je država zajmoprimaca; pa ipak, prepoznaje se i odgovornost zajmodavca da se zajmovi odobravaju na način koji ne narušava održivost duga neke zemlje. Podržaćemo očuvanje održivosti duga onih zemalja kojima je dug smanjen i koje su postigle održivi nivo duga.

70. Ovom prilikom pokrećemo Mehanizam omogućavanja razvoja tehnologije koji je uspostavljen Akcionim planom iz Adis Abebe u cilju podrške Ciljevima održivog razvoja. Mehanizam omogućavanja razvoja tehnologije zasnivaće se na višestranjoj saradnji između država članica, civilnog društva, privatnog sektora, naučne zajednice, subjekata Ujedinjenih nacija i drugih zainteresovanih strana, a sastojaće se od međuagencijske radne grupe Ujedinjenih nacija za nauku, tehnologiju i inovacije za Ciljeve održivog razvoja, foruma za saradnju više zainteresovanih strana u oblasti nauke, tehnologije i inovacija za Ciljeve održivog razvoja i internet platforme.

- Međuagencijska radna grupa Ujedinjenih nacija za nauku, tehnologiju i inovacije za Ciljeve održivog razvoja promovisaće koordinaciju, koherentnost i saradnju unutar sistema Ujedinjenih nacija u oblasti nauke, tehnologije i inovacija, unapređujući na taj način sinergiju i efikasnost, naročito u cilju jačanja inicijativa za izgradnju kapaciteta. Radna grupa će se oslanjati na postojeće resurse i radiće s deset predstavnika civilnog društva, privatnog sektora i naučne zajednice na pripremi sastanaka foruma za saradnju više zainteresovanih strana u oblasti nauke, tehnologije i inovacija za Ciljeve održivog razvoja, kao i na razvoju i operacionalizaciji internet platforme, uključujući pripremu predloga modaliteta za forum i internet platformu. Ovih deset predstavnika

¹⁷ A/HCR/17/31, aneks.

¹⁸ Ujedinjene nacije, *Seriya međunarodnih ugovora*, tom 1577, br. 27531.

¹⁹ A/C.2/56/7, aneks.

imenovaće generalni sekretar na period od dve godine. Radna grupa će biti otvorena za učešće svih agencija, fondova i programa Ujedinjenih nacija i funkcionalnih komisija Ekonomsko-socijalnog saveta, a u početku će se sastojati od subjekata koji trenutno čine neformalnu radnu grupu za omogućavanje razvoja tehnologije, a to su Odeljenje za ekonomska i socijalna pitanja Sekretarijata, Program Ujedinjenih nacija za životnu sredinu, Organizacija Ujedinjenih nacija za industrijski razvoj, Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu, Konferencija Ujedinjenih nacija o trgovini i razvoju, Međunarodna unija za telekomunikacije, Svetska organizacija za intelektualnu svojinu i Svetska banka.

- Internet platforma koristiće se za sveobuhvatno mapiranje informacija o postojećim inicijativama, mehanizmima i programima u oblasti nauke, tehnologije i inovacija, unutar i izvan Ujedinjenih nacija, i služiće kao ulaz ka njima. Internet platforma će olakšati pristup informacijama, znanju i iskustvu, kao i najboljim praksama i poukama o inicijativama i politikama koje omogućavaju razvoj nauke, tehnologije i inovacija. Internet platforma takođe će olakšati distribuciju relevantnih naučnih publikacija iz celog sveta kojima je pristup otvoren. Internet platforma će biti izrađena na osnovu nezavisne tehničke procene koja će uzeti u obzir najbolje prakse i pouke iz drugih inicijativa, u okviru Ujedinjenih nacija i izvan njih, kako bi se obezbedilo da dopuni, olakša pristup i pruži odgovarajuće informacije o postojećim platformama iz oblasti nauke, tehnologije i inovacija, uz izbegavanje preklapanja i veću sinergiju.
- Forum za saradnju više zainteresovanih strana u oblasti nauke, tehnologije i inovacija za Ciljeve održivog razvoja sastajaće se jednom godišnje, tokom dva dana, radi diskusije o saradnji u oblasti nauke, tehnologije i inovacija oko tematskih područja u vezi sa sprovođenjem Ciljeva održivog razvoja, i okupljati sve relevantne zainteresovane strane da u svom domenu daju aktivan doprinos. Forum će obezbediti mesto na kome će se omogućiti interakcija, povezivanje i formiranje mreža relevantnih zainteresovanih strana i njihovih partnerstava u cilju identifikovanja i ispitivanja potreba i nedostataka u pogledu tehnologije, uključujući naučnu saradnju, inovacije i izgradnju kapaciteta, ali i kao pomoć u razvoju, transferu i širenju odgovarajućih tehnologija za Ciljeve održivog razvoja. Sastanke foruma sazivaće predsednik Ekonomsko-socijalnog saveta pre sastanka političkog foruma na visokom nivou pod okriljem Saveta ili, umesto toga, u sprezi s drugim forumima ili konferencijama, prema potrebi, imajući u vidu temu koja treba da se razmatra i na osnovu saradnje sa organizatorima drugih foruma ili konferencija. Sastancima foruma kopredsedavaće dve države članice, a siže rasprave pripremiće dvojica kopredsedavajućih, kao ulaznu informaciju za sastanke političkog foruma na visokom nivou, u kontekstu praćenja i procene sprovođenja agende za razvoj posle 2015. godine.
- Forum koji okuplja zainteresovane strane informisaće putem zapisnika u formi rezimea politički forum na visokom nivou i njegove učesnike. Politički forum o održivom razvoju na visokom nivou razmatraće teme za sledeći forum zainteresovanih strana o nauci, tehnologiji i inovacijama za Ciljeve održivog razvoja, uzimajući pritom u obzir stručne doprinose radne grupe.

71. Ponavljamo da su ova agenda i Ciljevi održivog razvoja i potciljevi, uključujući alate za implementaciju, univerzalni, nedeljivi i međusobno povezani.

Praćenje i procena

72. Obavezujemo se da ćemo sistematski pratiti i procenjivati sprovođenje ove agende u narednih petnaest godina. Snažan, dobrovoljan, delotvoran, participativan, transparentan i integrisan okvir za praćenje i procenu predstavljaće ključan doprinos sprovođenju i pomoći će zemljama da ostvare maksimum i prate napredak u sprovođenju ove agende, kako bi se obezbedilo da niko ne bude izostavljen.

73. Delujući na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou, Agenda će promovisati odgovornost prema našim građanima, podržavati delotvornu međunarodnu saradnju u njenoj realizaciji i podstaći razmenu najbolje prakse i uzajamnog učenja. Ona će mobilisati podršku za prevazilaženje zajedničkih izazova i identifikovanje novih problema i problema u nastajanju. Pošto je reč o univerzalnoj Agendi, biće važni uzajamno poverenje i razumevanje među svim državama.

74. Procesi praćenja i procene na svim nivoima rukovodiće se sledećim načelima:

(a) Biće dobrovoljni, vodiće ih data zemlja i uzeće u obzir različite nacionalne okolnosti, kapacitete i nivoe razvoja i poštovaće prostor za realizaciju sopstvenih politika i prioritete. Pošto je nacionalno vlasništvo ključ za postizanje održivog razvoja, ishodi procesa na nacionalnom nivou biće temelj za procene na regionalnom i globalnom nivou, s obzirom na to da će se globalna procena temeljiti prvenstveno na nacionalnim zvaničnim izvorima podataka.

(b) Pratiće napredak u sprovođenju univerzalnih Ciljeva i potciljeva, uključujući alate za implementaciju, u svim zemljama i na način koji poštuje njihovu univerzalnost, integrisanost i međusobnu povezanost, kao i tri dimenzije održivog razvoja.

(c) Zadržaće dugoročnu orijentaciju, prepoznati dostignuća, izazove, nedostatke i ključne faktore uspeha i podržati zemlje u izboru politika zasnovanom na informacijama. Pomoći će u mobilisanju alata potrebnih za implementaciju i partnerstva, podržati nalaženje rešenja i najbolje prakse, kao i promovisati koordinaciju i delotvornost sistema međunarodnog razvoja.

(d) Biće otvoreni, inkluzivni, participativni i transparentni za sve ljude i podržavaće izveštavanje svih relevantnih strana.

(e) Biće usmereni na ljude, rodno osetljivi, poštovaće ljudska prava, uz posebnu pažnju posvećenu najsiriromašnjima, najugroženijima i najmarginalizovanijima.

(f) Nadovezaće se na postojeće platforme i procese, ukoliko postoje, da bi se izbeglo preklapanje i odgovorilo na nacionalne okolnosti, kapacitete, potrebe i prioritete. Tokom vremena će se menjati, uzimanjem u obzir novonastalih problema i razvoja novih metodologija, a opterećivanje državnih uprava u pogledu izveštavanja svešće na najmanju moguću meru.

(g) Biće rigorozni i zasnovani na dokazima, nacionalnim evaluacijama i podacima visokog kvaliteta, dostupnim, pravovremenim, pouzdanim i dezagregiranim po dohotku, polu, starosti, rasi, etničkoj pripadnosti, migracionom statusu, invaliditetu i geografskoj lokaciji, i drugim karakteristikama relevantnim u nacionalnim kontekstima.

(h) Zahtevaće snažniju podršku za zemlje u razvoju u izgradnji kapaciteta, uključujući jačanje nacionalnih sistema podataka i programa evaluacije, posebno u afričkim zemljama, najmanje razvijenim zemljama, malim ostrvskim državama u razvoju, zemljama u razvoju bez izlaza na more i zemljama sa srednjim nivoom dohotka.

(i) Iskoristiće aktivnu podršku sistema Ujedinjenih nacija i drugih multilateralnih institucija.

75. Ciljevi i potciljevi pratiće se i procenjivati pomoću skupa globalnih indikatora, dopunjenih indikatorima na regionalnom i nacionalnom nivou koje će definisati države članice, pored rezultata rada na definisanju polaznih vrednosti za te konkretne ciljeve tamo gde nacionalni i globalni podaci za polazne nivoe još ne postoje. Do marta 2016. Komisija za statistiku utvrdiće globalni okvir indikatora, koji će izraditi Međuagencijska i ekspertska grupa za indikatore Ciljeva održivog razvoja, a potom će ga usvojiti Ekonomsko-socijalni savet i Generalna skupština, u skladu s postojećim mandatima. Ovaj okvir će biti jednostavan, ali i snažan, obuhvatiće sve Ciljeve održivog razvoja i potciljeve, uključujući alate za implementaciju, te očuvati njihovu političku uravnoteženost, integrisanost i ambiciju.

76. Podržaćemo zemlje u razvoju, naročito afričke zemlje, najmanje razvijene zemlje, male ostrvske države u razvoju i zemlje u razvoju bez izlaza na more, u jačanju kapaciteta nacionalnih zavoda za statistiku i sistema podataka kako bi se obezbedio pristup visokokvalitetnim, pravovremenim,

pouzdanim i dezagregiranim podacima. Promovisaćemo transparentno i odgovorno proširenje odgovarajuće javno-privatne saradnje kako bismo iskoristili širok dijapazon različitih podataka, uključujući posmatranje Zemlje i geoprostorne informacije, a istovremeno obezbediti da same države preuzmu odgovornost u pružanju podrške i praćenju napretka.

77. Obavezujemo se da se potpuno angažujemo na sprovođenju redovnih i inkluzivnih procena napretka na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou. Oslanjaćemo se što je moguće više na postojeću mrežu institucija i mehanizama za praćenje i procenu napretka. Nacionalni izveštaji će omogućiti ocenu napretka i prepoznati izazove na regionalnom i globalnom nivou. Pored regionalnih dijaloga i globalnih procena, ovi izveštaji će pomoći u definisanju preporuka za dalje aktivnosti na različitim nivoima.

Nacionalni nivo

78. Podstičemo sve države članice da što pre izrade praktične, ambiciozne nacionalne odgovore na ukupno sprovođenje ove agende. Ovi odgovori mogu da podrže prelazak na Ciljeve održivog razvoja i nadovežu se na postojeće planske instrumente, kao što su nacionalne strategije razvoja i održivog razvoja, zavisno od konkretne situacije.

79. Takođe podstičemo države članice da sprovedu redovne i inkluzivne procene napretka na nacionalnom i lokalnim nivoima koje svaka zemlja inicira i vodi. Takve procene treba da se oslanjaju na doprinose autohtonih naroda, civilnog društva, privatnog sektora i drugih zainteresovanih strana, u skladu s nacionalnim okolnostima, politikama i prioritetima. Nacionalni parlamenti kao i druge institucije takođe mogu da podrže te procese.

Regionalni nivo

80. Praćenje i ocena napretka na regionalnim i podregionalnim nivoima može, zavisno od konkretnog slučaja, pružiti korisne mogućnosti za učenje od kolega, između ostalog, i dobrovoljnim procenama, razmenom najbolje prakse i raspravama o zajedničkim potciljevima. Pozdravljamo u tom pogledu saradnju regionalnih i podregionalnih komisija i organizacija. Inkluzivni regionalni procesi nadovezaće se na ocene s nacionalnog nivoa i doprineti praćenju i proceni na globalnom nivou, uključujući politički forum o održivom razvoju na visokom nivou.

81. Svesni važnosti nadovezivanja na postojeće mehanizme praćenja i procene napretka na regionalnom nivou i prihvatajući potrebu za prostorom za slobodno sprovođenje sopstvenih politika, podstičemo sve države članice da odrede najprikladniji regionalni forum u koji žele da se uključe. Podstiču se regionalne komisije Ujedinjenih nacija da i dalje podržavaju države članice u tom pogledu.

Globalni nivo

82. Politički forum na visokom nivou imaće centralnu ulogu u nadziranju mreže procesa praćenja i procena na globalnom nivou i radiće koherentno s Generalnom skupštinom, Ekonomsko-socijalnim savetom i drugim relevantnim organima i forumima, u skladu s postojećim mandatima. To će omogućiti razmenu iskustava, uključujući uspehe, izazove i pouke, i obezbediti političko vođstvo, usmeravanje i preporuke za dalje aktivnosti. Forum će promovisati koherentnost i koordinaciju politika održivog razvoja na nivou celog sistema. Forum treba da obezbedi da Agenda ostane relevantna i ambiciozna, i treba da se fokusira na procenu napretka, postignuća i izazova s kojima se suočavaju razvijene zemlje i zemlje u razvoju, kao i na nove probleme i probleme u nastajanju. Biće uspostavljene delotvorne veze sa sistemima za praćenje i procenu napretka pri svim relevantnim konferencijama i procesima Ujedinjenih nacija, uključujući one koji se bave najmanje razvijenim zemljama, malim ostrvskim državama u razvoju i zemljama u razvoju bez izlaza na more.

83. Praćenje i procena na političkom forumu na visokom nivou zasnivaće se na godišnjem izveštaju o napretku u realizaciji Ciljeva održivog razvoja, koji će pripremiti generalni sekretar u saradnji sa sistemom Ujedinjenih nacija, a na osnovu globalnog okvira indikatora i podataka koje obezbede nacionalni statistički sistemi i podataka prikupljenih na regionalnom nivou. Politički forum na visokom nivou u svom radu će se oslanjati i na *Izveštaj o globalnom održivom razvoju*, koji će ojačati povezanost nauke i politike, i koji bi mogao da bude snažan, na dokazima zasnovan instrument, koji služi kao podrška tvorcima politike u promovisanju iskorenjivanja siromaštva i održivog razvoja. Pozivamo predsednika Ekonomsko-socijalnog saveta da sprovede konsultacije o opsegu, metodologiji i učestalosti globalnog izveštaja, kao i njegovoj povezanosti sa izveštajem o napretku, čiji ishod treba da se odrazi u ministarskoj deklaraciji sednice političkog foruma na visokom nivou 2016. godine.

84. Politički forum na visokom nivou, pod okriljem Ekonomsko-socijalnog saveta, sprovodiće redovne procene, u skladu s Rezolucijom Generalne skupštine 67/290 od 9. jula 2013. godine. Procene će biti dobrovoljne i podstićaće izveštavanje, a obuhvatiće razvijene zemlje i zemlje u razvoju, kao i relevantne subjekte Ujedinjenih nacija i druge zainteresovane strane, uključujući civilno društvo i privatni sektor. Procene će voditi države i obuhvatiće učesnike s ministarskog i drugih visokih nivoa. Procene će obezbediti platformu za partnerstva, između ostalog, i preko učešća najvažnijih grupa i drugih relevantnih zainteresovanih strana.

85. Tematske procene napretka u realizaciji Ciljeva održivog razvoja, uključujući ona pitanja koja se odnose na veći broj oblasti, takođe će se održati na političkom forumu na visokom nivou. Ove procene će biti potkrepljene procenama funkcionalnih komisija Ekonomsko- socijalnog saveta i drugih međuvladinih tela i foruma, koje treba da odražavaju integrisanu prirodu Ciljeva, kao i veze između njih. U ove procene biće uključene sve relevantne zainteresovane strane i, tamo gde je to moguće, uklopiće se i biće usklađene s ciklusom političkog foruma na visokom nivou.

86. Pozdravljamo, kao što se navodi u Akcionom planu iz Adis Abebe, posvećeno praćenje i procenu ishoda finansiranja za potrebe razvoja, kao i svih alata za implementaciju Ciljeva održivog razvoja integrisanih sa okvirom za praćenje i procenu ove agende. Zaključci i preporuke godišnjeg foruma Ekonomsko-socijalnog saveta o finansiranju razvoja dogovoreni na međuvladinom nivou biće deo ukupnog praćenja i procene sprovođenja ove agende na političkom forumu na visokom nivou.

87. Na sastancima svake četiri godine pod okriljem Generalne skupštine, politički forum na visokom nivou davaće političke smernice u vezi sa Agendom i njenim sprovođenjem i prepoznati napredak i novonastale izazove te se baviti daljim akcijama usmerenim ka ubrzanju sprovođenja. Sledeći politički forum na visokom nivou pod okriljem Generalne skupštine održaće se 2019. godine, čime je ciklus sastanaka ponovo utvrđen, kako bi se postigla maksimalna usklađenost s četvorogodišnjim sveobuhvatnim procesom procene politika.

88. Ističemo značaj strateškog planiranja, sprovođenja i izveštavanja na nivou celog sistema kako bi se obezbedila koherentna i celovita podrška sprovođenju nove Agende od strane razvojnog sistema Ujedinjenih nacija. Relevantna rukovodeća tela treba da preduzmu mere da procene takvu podršku sprovođenju i izveste o napretku i preprekama. Pozdravljamo aktuelni dijalog na Ekonomsko-socijalnom savetu o dugoročnom pozicioniranju razvojnog sistema Ujedinjenih nacija i radujemo se preduzimanju aktivnosti po ovim pitanjima, u skladu s potrebama.

89. Politički forum na visokom nivou podržaće učešće u procesima praćenja i procene najvažnijih grupa i drugih relevantnih zainteresovanih strana u skladu s Rezolucijom 67/290. Pozivamo te aktere da izveštavaju o svom doprinosu sprovođenju Agende.

90. Od Generalnog sekretara tražimo da, u saradnji s državama članicama, pripremi izveštaj koji će se razmatrati na 70. zasedanju Generalne skupštine kao priprema za sednicu političkog foruma na visokom

nivou 2016. godine, u kojem će se navesti ključni fazni rezultati u pravcu koherentnog, efikasnog i inkluzivnog praćenja i procene na globalnom nivou. Izveštaj treba da sadrži predlog organizacionih rešenja za procene koje sprovode države na političkom forumu na visokom nivou pod okriljem Ekonomsko-socijalnog saveta, uključujući preporuke o smernicama za dobrovoljno zajedničko izveštavanje. Izveštaj treba da razjasni institucionalne odgovornosti i ponudi smernice o godišnjim temama, o sledu tematskih procena i o opcijama u vezi s periodičnim procenama za politički forum na visokom nivou.

91. Potvrđujemo našu nepokolebljivu posvećenost ostvarivanju ove agende i njenom maksimalnom korišćenju u cilju promene našeg sveta nabolje do 2030. godine.

4. plenarno zasedanje
25. septembar 2015.

**Instrumenti pomenuti u odeljku pod nazivom
„Ciljevi i potciljevi održivog razvoja“**

Okvirna konvencija Svetske zdravstvene organizacije o kontroli duvana (Ujedinjene nacije, *Seriya međunarodnih ugovora*, tom 2302, br. 41032)

Okvir za smanjenje rizika od katastrofa iz Sendaija za period 2015–2030. (Rezolucija 69/283, aneks II)

Konvencija Ujedinjenih nacija o Zakonu mora (Ujedinjene nacije, *Seriya međunarodnih ugovora*, tom. 1833, br. 31363)

„Budućnost koju želimo“ (Rezolucija 66/288, aneks)